

SEANCES DU MERCREDI 24 AVRIL 1985
VERGADERINGEN VAN WOENSDAG 24 APRIL 1985ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERINGSEANCE DU SOIR
AVONDVERGADERING

SOMMAIRE:

PROJETS DE LOI (Discussion):

Projet de loi contenant le budget du ministère de la Défense nationale de l'année budgétaire 1985.

Projet de loi ajustant le budget du ministère de la Défense nationale de l'année budgétaire 1984.

Interpellation jointe de M. Vermeiren au ministère de la Défense nationale sur « les difficultés de la réintégration à la vie civile des volontaires temporaires des forces armées ».

Discussion générale. — *Orateurs*: MM. Wyninckx, Close, Van Ooteghem, M. le Président, MM. Humblet, Février, Eicher, De Bremaeker, p. 2300.

INHOUDSOPGAVE:

ONTWERPEN VAN WET (Bespreking):

Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Landsverdediging voor het begrotingsjaar 1985.

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Landsverdediging voor het begrotingsjaar 1984.

Toegevoegde interpellatie van de heer Vermeiren tot de minister van Landsverdediging over « de moeilijke reïntegratie in het burgerleven van de tijdelijke vrijwilligers bij de krijgsmacht ».

Algemene bespreking. — *Sprekers*: de heren Wyninckx, Close, Van Ooteghem, de Voorzitter, de heren Humblet, Février, Eicher, De Bremaeker, blz. 2300.

PRESIDENCE DE M. LEEMANS, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER LEEMANS, VOORZITTER

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 19 h 25 m.
De vergadering wordt geopend te 19 u. 25 m.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN LANDSVERDEDIGING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1985

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN LANDSVERDEDIGING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1984

Algemene beraadslaging

TOEGEVOEGDE INTERPELLATIE VAN DE HEER VERMEIREN TOT DE MINISTER VAN LANDSVERDEDIGING OVER «DE MOEILIJKE REINTEGRATIE IN HET BURGERLEVEN VAN DE TIJDELIJKE VRIJWILLIGERS BIJ DE KRIJGSMACHT»

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINISTÈRE DE LA DÉFENSE NATIONALE DE L'ANNÉE BUDGÉTAIRE 1985

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DU MINISTÈRE DE LA DÉFENSE NATIONALE DE L'ANNÉE BUDGÉTAIRE 1984

Discussion générale

INTERPELLATION JOINTE DE M. VERMEIREN AU MINISTRE DE LA DÉFENSE NATIONALE SUR «LES DIFFICULTÉS DE LA REINTEGRATION A LA VIE CIVILE DES VOLONTAIRES TEMPORAIRES DES FORCES ARMÉES»

De Voorzitter. — Aan de orde is de bespreking van de ontwerpen van wet betreffende de begroting van het ministerie van Landsverdediging.

Nous abordons l'examen des projets de loi relatifs au budget du ministère de la Défense nationale.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de heer Wyninckx.

De heer Wyninckx. — Mijnheer de Voorzitter, nu wij verlost zijn van de Brusselse beslommingen, kunnen wij terug met volle aandacht de nationale politieke problemen onder de loep nemen.

Het is wel niet gebruikelijk voor een woordvoerder van een oppositiepartij, maar ik wil u, mijnheer de minister, feliciteren.

Feliciteren namelijk voor uw talenkennis. Wij hebben namelijk vastgesteld dat, wanneer wij iets zinnigs willen vernemen over Landsverdediging, wij *La Libre Belgique* moeten lezen. Vele vragen die wij stellen en die trouwens bij herhaling werden gesteld, krijgen een antwoord in *La Libre Belgique* van 18 april. Dit zou ons kunnen ontslaan van het verder voeren van dit debat, mijnheer de minister. Dat is echter niet onze bedoeling, hoewel enkele weken geleden in de Kamer van volksvertegenwoordigers reeds zeer uitvoerig over de begroting van Landsverdediging werd gehandeld. Sedertdien is er nochtans een en ander veranderd.

Vooraleer tot een aantal algemene beschouwingen over de raketten-affaire en de *star wars*-evolutie over te gaan, zou ik enkele concrete vragen willen stellen. Het gaat om een aantal feiten, welke bekend zijn geraakt na het Kamerdebat.

Het is sinds vele jaren de gewoonte dat leerlingen uit ontwikkelingslanden of uit Navo-landen cursussen volgen aan de Koninklijke Militaire School. Op dit ogenblik zouden dit leerlingen zijn uit Zaïre, Rwanda en Turkije, en uit het met ons bevriende Luxemburg. Dit is sedert jaren een traditie; Luxemburg zou er moeilijk een eigen militaire school kunnen op nahouden, neem ik aan.

Enkele weken geleden, mijnheer de minister, hebben wij vernomen van uw collega van Buitenlandse Betrekkingen, dat Salvadoriaanse officieren in België hun opleiding zouden krijgen. Kunt u ons dit bevestigen? In dit geval hadden wij graag vernomen over hoeveel leerlingen dit gaat, vanaf wanneer, en vooral wie de kosten draagt van deze studies. Bij mijn weten is er op uw begroting geen voorziening voor soortgelijke uitgaven.

Een tweede vraag geldt de uitvoering van het hoofdstuk «Veiligheid van de burgers» in de regeringsmededeling van 15 maart jongstleden. Daar wordt gewag gemaakt van «een contingent van 400 militairen, dat zal worden aangesteld vanaf 1986 voor administratieve en logistieke taken bij de rijkswacht». Gaat het om beroepsmilitairen, om miliciens

of om dienstplichtigen die op vrijwillige basis hun dienstdienst verlengen? Wie zal de financiële gevolgen dragen, met andere woorden, vinden wij deze terug op uw begroting of op die van de rijkswacht? Kunt u de uitgave vandaag al ramen?

Ik heb al bij voorgaande begrotingen aangeklaagd dat zulks een nieuw element is, dat de ondoorzichtigheid van onze defensie-uitgaven vergroot.

Er wordt nogal veel gepraat over het feit dat de Sovjetunie en de Oostbloklanden militaire uitgaven wegmoffelen op niet-militaire begrotingen en dat dit leidt tot ondoorzichtigheid, en aldus de ontwapenings-gesprekken bemoeilijkt. Het is geweten dat dit ook in de Verenigde Staten het geval is, al was het voor het aanmaken van militaire kerntuigen, waarvan de uitgaven voorkomen op de begroting van het departement voor Energie.

Wel, in ons land worden ook heel wat militaire uitgaven op andere begrotingen aangerekend. Ik heb dit vorig jaar in het lang en het breed bewezen, maar nu is er een post bijgekomen. Het doorschuiven van defensie-uitgaven naar andere begrotingen wordt dus meer en meer een gewoonte, een slechte gewoonte. Zo vinden wij militaire uitgaven op de begrotingen van Economische Zaken, Openbare Werken, Wetenschapsbeleid, Ontwikkelingssamenwerking en elders, en nu ook op deze van Arbeid en Tewerkstelling. Wij hadden dit niet geweten zo de inspectie van Financiën onze aandacht er niet op had gevestigd.

Inderdaad, met het oog op de Ministerraad van 4 april jongstleden raamde de inspectie van Financiën de meeruitgaven voor de vrijwillige verlenging van de dienstplicht op 666 000 000 frank, ruim 180 000 000 frank meer dan de oorspronkelijke raming. De inspectie van Financiën zelf zou er de aandacht van de regering op hebben gevestigd dat het toch volkomen onlogisch zou zijn deze bijkomende lasten te laten dragen door de begroting van Arbeid en Tewerkstelling. De inspectie van Financiën betwist dus de versassing van militaire uitgaven naar een andere begroting, *in casu* deze van Arbeid en Tewerkstelling, ook al gaat het dan nog om zogenoemde herstelmaatregelen.

Wij kunnen begrijpen dat de minister, geleid op de naar zijn mening bescheiden begroting waarover hij beschikt, van alle hout pijlen wenst te maken en dat hij het vervelend vindt dat meer dan de helft van zijn kredieten naar personeelskosten gaan, ondanks het feit dat zowel onze beroepsmilitairen als onze miliciens behoorlijk veel minder verdienen dan hun collega's uit andere Navo-lidstaten. Nu wordt ook nog gesjoemeld met de compensatie in tijd voor overuren, die wordt vervangen door compensatie in geld. Welk voordeel dit met zich zal brengen voor de beroepsmilitairen en hun gezin zal wel een raadsel blijven voor de parlementsleden, maar niet voor de militairen die, zoals gebleken is uit verscheidene gesprekken, ronduit tegen deze maatregel zijn gekant. Maar dat de minister nu ook nog geld voor personeelskosten gaat zoeken op andere begrotingen, lijkt mij wel wat al te gortig, wat ook de mening is van de inspectie van Financiën.

Zo kom ik tot mijn eigenlijk betoog dat vanzelfsprekend zal handelen over de evolutie in verband met de kernraketten en de sterrenkrijg. Sedert de noodlottige beslissing van de regering om de kernraketten te ontplooiën, is er heel wat gebeurd dat ons niet toelaat te zwijgen.

Wat wij vreessen is immers gebeurd. Rondom de basis van Florennes heerst een ware vervolgingswaan. Leger en rijkswacht houden iedere wandelaar of autovoerder die in de buurt komt voor een of ander soort terrorist. Van een wandelend gezin werden zelfs zonder de minste reden foto's gemaakt, na de identiteitscontrole. Het toppunt is het opsluiten van jeugdige idealisten in de kelders van de luchtmachtbasis. Men vraagt zich af met welk recht.

Ik moet niet ingaan op de gebeurtenissen in verband met de volksvertegenwoordigers en de senatoren van de Agalev- en Ecolo-fractie.

Mevrouw Panneels-Van Baelen. — Zij moeten het voorbeeld geven.

De heer Wyninckx. — Over dat voorbeeld zouden wij inderdaad kunnen praten. Het voorbeeld werd gegeven door de procureur die eens te meer, op politieke redenen en om redenen van intimidatie, misbruik maakt van het voorarrest. Dat is het probleem.

Dit is intimidatie, die terecht het luidruchtig protest zou uitlokken van iedereen in dit land, als het in een of andere linkse of rechtse dictatuurstaat zou gebeuren.

Er wordt op een politieke wijze misbruik gemaakt van de voorhechtenis. Het komen en gaan van jonge idealisten in de omgeving van de basis wordt op een provocerende wijze gecontroleerd. «Wij leven toch in een vrij land?» schreef eens de Belgische Liga voor de rechten van de mens.

Het misbruik op politieke gronden van de voorhechtenis is een onderdeel van de pogingen tot het onderdrukken van de vredesbeweging, dat jonge mensen drijft in de armen van het extremisme en het geweld. Indien het eger op de basis van Florennes gerust wenst te worden gelaten, dan moet het daar maar zorgen voor een doeltreffende afsluiting van het militaire domein. Maar de snelheid waarmee de noodlottige regeringsbeslissing werd uitgevoerd door het Amerikaanse leger, heeft waarschijnlijk geleid tot deze noodzakelijke voorzorgsmaatregel werd genomen. Hiermede is meteen bewezen dat de veiligheid om en rond de basis niet is verzekerd, want wanneer een paar jeugdige idealisten of volksvertegenwoordigers en senatoren op de basis kunnen doordringen en daarvoor, nutteloos en overdreven zwaar, worden geïntimideerd, aangehouden, vervolgd allicht, hoe kunt u dan beletten dat anderen die met misdadig inzicht op de basis zouden binnendringen dit doen? Heel het probleem van de beveiliging van de raketbasis tegen indringers dient op een andere wijze te worden aangepakt, en dringend ook. Mocht ik een machiavellist zijn, zou ik u aansporen op de ingeslagen weg voort te gaan en geen maatregelen te nemen tegen mogelijke indringers. Ik heb gisteren gezegd dat de basis van Florennes een soort van Bobbejaanland of Walibi is, waar men kan binnentreden zonder te betalen. Mocht ik een machiavellist zijn, dan zou ik u aanraden voort te gaan met het leger en de rijkswacht opdracht te geven jeugdige idealisten te intimideren en te vervolgen, en u zoudt op deze wijze de vredesbeweging een dienst bewijzen. Door deze actie geeft u gelijk aan degenen die zich verzetten tegen de ontplooiing van raketten, die terecht oorzaak zijn van een repressief klimaat om en rond de basis, dat ook gericht is tegen de vredeskrachten. Aldus zijn deze raketten niet alleen een gevaar voor de internationale vrede en de verstandhouding onder de volkeren, maar ook voor de binnenlandse vrede en de verstandhouding onder ons eigen volk.

Maar ondertussen gaat deze noodlottige evolutie ook voort op Europees niveau en op wereldniveau.

Toen ik deze uiteenzetting voorbereide, wisten wij nog niet wat uit de bus zou komen op de bijeenkomst van de ministers van Buitenlandse Zaken en Defensie in Bonn. Intussen hebben wij dat vandaag in de pers kunnen lezen. Wij beginnen te vrezen, mijnheer de minister, dat de uiteindelijke beslissing van de Belgische regering over de sterrenkrijg tot stand zal komen zoals deze over de raketten, namelijk met veel touwtrekkerij, veel hypocrisie, veel geheimdoenerij, waarop dan het voldongen feit volgt zonder inspraak van het Parlement.

Een en ander is al gebleken na het interview van de Eerste minister door RTL, toen hij zich voor het eerst uitsprak ten voordele van het *star wars*-programma, wat hij nadien voor de BRT tijdens een zondagse confrontatie bevestigde. Maar het werd nog erger, mijnheer de minister, toen de CVP-pers u begon uit te kaffen, omdat u niets anders had gedaan dan de woorden van de Eerste minister letterlijk op te vatten, en u aan de Amerikanen en uw collega's waart gaan vertellen dat België, nu het de raketten had ontplooid, dringend aan het Amerikaanse *star wars*-programma wenste mee te werken.

Dat was voor de Premier te veel, die prompt kwam vertellen dat er aan uw verklaring geen overleg in de regering was voorafgegaan. Was er dan wel regeringsoverleg voorafgegaan aan de verklaringen van Eerste minister Martens voor RTL en BRT? De vraag die vandaag wordt gesteld is hoe de regering zal beslissen, en of andermaal zal worden voorbijgegaan aan een parlementair debat, zoals dit voor het noodlottige ontplooiingsbesluit van de raketten het geval is geweest.

En nu ten gronde.

De Geneefse besprekingen bevestigen nog maar eens de wijze waarop de beide grootmachten — ik leg de nadruk op beide — de toekomstige evolutie zien. De USSR dringt in wezen niet sterk aan op het terugtrekken van Pershings en Cruise-missiles uit West-Europa, terwijl de Verenigde Staten zich bereid verklaren onderhandelingen aan te vatten over de ruimtewapens in verband met de kernwapens. Deze relatie is overigens duidelijk vermits op korte termijn het enige antwoord van de USSR op de voortschrijdende ontwikkeling van het Amerikaanse strategische defensie-initiatief het uitbreiden van het arsenaal aan intercontinentale raketten zal zijn. Dat zou alleszins voor de USSR de goedkoopste oplossing zijn. De fundamentele reden waarom de kans op een akkoord te Genève zeer klein is, valt hier in het oog. In de mate dat de USA voortgaan met de sterrenkrijg, zullen de Sovjets hun offensieve wapen-uitbreiden, en omgekeerd. Het is de waanzinnige kernwapenwedloop ten top gedreven. Er is weinig hoop op ernstige resultaten zolang deze situatie behouden blijft, met andere woorden zolang de president van de Verenigde Staten zijn politieke koers blijft volgen en opdringen aan zijn Europese Navo-partners.

Het is trouwens uitgemaakt dat de bedreiging voor West-Europa, na de ontplooiing van de Cruise-missiles en de Pershings is toegenomen. De

ontplooiing van de SS-22 in de Duitse Democratische Republiek en Tsjecho-Slovakije is het rechtstreekse gevolg van de plaatsing in West-Europa. Deze wapens kunnen in 90 seconden, ik herhaal, in 90 seconden een Pershing-II-raket vernietigen, dus nog vóór deze werd afgevuurd. De Sovjets noemen deze wapens terecht tactisch en operatief, en het zijn inderdaad essentieel offensieve wapens.

Wij mogen dus beweren dat het gevaar voor West-Europa op een kernconflict ingevolge de ontplooiing van de euroraketten is toegenomen. Voor ons, Europeanen, moeten deze SS-22-raketten in de Geneefse onderhandelingen worden opgenomen. Zowel de USA als de USSR zouden dus op korte termijn overeen moeten komen de ontplooiing van kortafstandsraketten stop te zetten, ofwel besluiten te onderhandelen over alle nucleaire wapens. Het zijn de raketten op Oost- en West-Europees grondgebied, die op korte termijn de grootste bedreiging uitmaken voor de vrede in Europa. Vandaar de nieuwe actualiteit van kernvrije zones in Europa, zoals de zogenaamde Aspengroep het voorstelt, waarvan toch onverdachte personen zoals Cyrus Vance, Helmut Schmidt, MacCloy en Edward Heath deel uitmaakten.

De Geneefse onderhandelingen zijn een laatste historische kans, waarbij nog kan worden onderhandeld over controleerbare wapens, op basis van wederzijds vertrouwen.

De *star wars game* van president Reagan en allerhande super-technologische wapens, onder meer op basis van laserstralen, leiden regelrecht naar het destabiliseren van mogelijke onderhandelingskansen, wegens de totale onmogelijkheid van waarneembaarheid en controle. Vandaar dat het belangrijk is dat geen nieuwe wapens worden bestudeerd, getest en geproduceerd, in de marge van deze onderhandelingen. Dit zou reeds een eerste concrete stap zijn, die reële kansen waarborgt op verdere onderhandelingsresultaten. Het heeft immers geen zin te onderhandelen met in het achterhoofd de bedoeling nieuwe wapens te ontwikkelen of te produceren, waarover dan later zou moeten worden onderhandeld om deze te verwijderen of te verminderen. In die zin zou het nodig en nuttig zijn mocht Salt II stilzwijgend worden geëerbiedigd door de beide grootmachten, zoniet komen wij eind 1985 in een nieuwe fase van de kernbewapening terecht, want dan gelden de overeengekomen drempels niet meer.

Ik wens nu een paar opmerkingen te maken over de sterrenkrijg. Voor de president van de Verenigde Staten betekent zijn zogenaamd strategisch defensie-initiatief het overwinnen van de afschrikking, een stap naar de universele vrede. Hij sprak van een *peace-maker*. Ik gewaagde al eens van een *pace-maker*.

Wederzijdse vernietiging zou worden vervangen door een wederzijds defensiesysteem. Wij zouden het wederzijdse veiligheid kunnen noemen, en in die zin zouden zelfs overtuigde pacifisten president Reagan kunnen volgen. Maar wij stellen u daarbij een zeer eenvoudige vraag, mijnheer de minister, u die van dichtbij de beraadslagingen hebt bijgewoond over de sterrenkrijg. Waarom gaat president Reagan deze wederzijdse veiligheid zoeken achter de sterren?

Waarom is het nodig nog eens een paar miljarden dollars gedurende verschillende jaren te gaan besteden om in de ruimte te slingeren? Waarom steeds meer, steeds duurder, steeds moorddadiger wapens experimenteren en produceren? En waarom moet over deze wederzijdse veiligheid alleen worden gepraat tussen Amerikanen en Russen?

Vandaag zeggen de Amerikanen tot de Russen dat zij de technologie van de sterrenkrijg, eens dat zij die hebben verworven, met de Sovjets willen delen, om de wederzijdse veiligheid te waarborgen. Maar wij, Europeanen, zouden die technologie slechts kunnen verwerven, als wij er mee voor betalen, bovendien niet op multilaterale, maar op bilaterale basis en mits Europese know-how, Europese intelligentie, Europese kapitalen en Europese bedrijven naar de Verenigde Staten worden gedraïneerd. Europa zou deze massale uitverkoop moeten ondergaan, om wat kruimels van de sterrenkrijgtafel op te pikken. Is dat dus het vertrouwen tussen bondgenoten, namelijk dat de Russen later gratis zouden krijgen dat waarvoor wij alles zouden moeten opofferen, tot onze eigen Europese fierheid?

In werkelijkheid zal het voortschrijdend ontwikkelen van het strategisch defensie-initiatief overigens nieuwe offensieve ontwikkelingen veroorzaken. Zo is onder meer de beoogde anti-raket-raket ongeschikt voor het vernietigen van de euroraketten, omdat deze, zoals ik daarjuist heb gezegd, slechts 90 seconden nodig hebben om hun doel te bereiken, daarover zijn Amerikaanse en Europese militaire specialisten het eens. De eigenlijke ruimte-oorlog zal dus als enig resultaat kunnen hebben dat de Verenigde Staten naar historische voorbeelden een soort duizendjarig rijk opbouwen, ten nadele van de hele wereld. De militaire en strategische

koude oorlog zal de economische oorlog van de Verenigde Staten tegen de hele wereld, zowel tegen het sovjetblok en de derde landen, als tegen de eigen partners, in een imperialistische zoektocht naar absolute heerschappij leiden.

Heb ik dan ongelijk wanneer ik er de nadruk op leg dat de sterrenkrijg de onveiligheid en het onevenwicht ten nadele van Europa in de hand werkt? Tenslotte rijst de vraag hoe dat allemaal betaalbaar blijft. De jongste Navo-beslissingen, de Fofa-plannen van Rodgers, betekenen een jaarlijkse groei van onze defensie-uitgaven met minstens 4 pct., terwijl de huidige 3 pct.-norm nog niet is bereikt.

Dit is de hamvraag voor ons, Europeanen. Wij moeten ons in dit sterrenkrijgdebat mengen, niet voor de militaire en strategische verovering van de ruimte, maar voor de verovering van de ruimte met het oog op economische, wetenschappelijke en vredelievende doeleinden. Dit zal voordeliger, haalbaarder en doeltreffender zijn dan de sterrenkrijg en dat kunnen wij met eigen Europese middelen. Indien Europa hier niet tot een consensus komt — zoals trouwens hedenochtend in de pers werd gemeld na de besprekingen te Bonn —, dan zijn wij definitief veroordeeld tot wat Jacques Delors heeft genoemd een « militair Jalta ». Wij zullen dan definitief een wingewest worden van de Verenigde Staten. Europa zal nog een geografisch begrip zijn met een rijk cultureel verleden, maar het zal opgehouden hebben iets te betekenen. Het debat dat u met uw collega's op Navo-, Europees en regeringsvlak voert, is in wezen een historisch ogenblik voor Europa. Wij mogen als Belgen — en ik richt mij tot u, mijnheer de minister van Landsverdediging, omdat u mee zult te beslissen hebben over het antwoord dat wij moeten geven aan de Verenigde Staten binnen een zestal maanden — de twee Europese kernmachten, en ook West-Duitsland als voornaamste Europese en Navo-partner, ertoe aansporen samen dit antwoord te formuleren en hun eigen belangen op te offeren voor hun gezamenlijk belang. Europa heeft een serieuze kans gemist om een eigen bijdrage te leveren tot ontwapening en vertrouwen, en dit door de noodlottige beslissing om de euoraketten te plaatsen. Zeer terecht wordt er de nadruk op gelegd dat het debat over de sterrenkrijg niet dezelfde noodlottige afloop mag kennen.

Op 27 maart 1974, dus meer dan tien jaar geleden, schreef het dagblad *Le Monde*: « Washington s'oppose à ce que l'Europe des Neuf prenne ses décisions seule, parle d'une seule voix, et négocie bilatéralement avec Washington. Ils veulent que pour tous les grands problèmes les Etats-Unis participent aux discussions des Neuf, qu'ils soient une sorte de dixième partenaire de la Communauté européenne. En caricaturant à peine, on peut dire que les Américains n'acceptent que l'Europe parle d'une seule voix qu'à la condition que ce soit la voix de l'Amérique. »

Europa kan doorheen het aan de gang zijnde debat, dat nauw verband houdt met uw begroting en uw beleid, een extreme kans krijgen om met eigen initiatieven de vrede te dienen. Het Europese ruimteonderzoek, zonder uitgesproken militair karakter, is een reële kans om aan de vredeszuil van het continent een nieuwe dimensie te geven.

De zogenaamde « denuclearisering », die het gevolg zou zijn van het eenzijdig beheersen van de ruimte door de supermachten, zijn in eerste instantie door de Verenigde Staten, brengt Europa van de 21e eeuw, die wij snel zullen intreden, in een situatie van volkomen afhankelijkheid en van toenemende onderontwikkeling. Europa moet zijn eigen antwoord geven op de uitdaging van het strategisch defensie-initiatief van Reagan, dat niet alleen een dure droom is van een megalomaan, maar een formidabele uitdaging op technologisch gebied. Voor deze uitdaging kan enkel een uitgesproken eensgezinde en vaste wil van Europa een antwoord betekenen. U draagt als minister van Defensie een uitermate grote verantwoordelijkheid. Wij zijn ons ervan bewust dat u onder zeer zware Amerikaanse druk staat, zwaarder nog dan deze waarvoor u gekwikt bent bij de besluitvorming over de ontplooiing van de cruiseraketten.

Door het plaatsen van cruiseraketten en Pershing II werd het aantal door de Verenigde Staten gecontroleerde kernwapens in Europa met meer dan duizend vergroot. Er zijn al duizenden anderssoortige kernkoppen in Europa. Wij weten dat twee derde van de satellieten een militair karakter hebben. De ruimte wordt meer en meer gemilitariseerd en de economische en budgettaire weerslag hiervan is enorm. De Verenigde Staten gaan nu opnieuw 26 miljard dollar besteden. Dit bewijst hun vaste wil om dit project door te drukken.

Een soortgelijk project kan door geen enkele Europese natie op zichzelf worden waargemaakt. Maar de ruimte is een enorme economische uitdaging. De burgerlijke gevolgen van de militarisering van de ruimte door de Verenigde Staten zullen enorm zijn. Voor Europa is er dus maar één uitweg, ofwel op multilaterale basis met de Verenigde Staten, ofwel op gemeenschappelijke Europese wijze deze economische uitdaging aan-

grijpen, maar dan niet in militaire, doch in vredelievende zin op bilaterale basis.

Met de Verenigde Staten zou betekenen dat wij andermaal een stuk onafhankelijkheid prijsgeven, het oorlogsgevaar vergroten, de bewapeningswedloop opdrijven. Tegen deze achtergrond wint het geven van een Europese dimensie aan het veroveren van de ruimte, een stap in de richting van de vrede en van een ander soort evenwicht op ons continent. Europa heeft heden deze kaarten in handen, maar het zal zeer consequent en zeer eensgezind moeten optreden. Het zal op deze wijze ook de Geneefse besprekingen kunnen beïnvloeden. Door een gezamenlijke inspanning van Europa met het oog op het vredelievend ontwikkelen van de ruimte, geven wij een antwoord op de nieuwe uitdaging van de Verenigde Staten gericht tot de wereld.

Als wij dat antwoord niet samen geven, dreigt Europa meer dan ooit hun wingewest te worden. Wij zullen weldra kunnen oordelen over de keuze van uw collega's uit de regering en van uzelf, mijnheer de minister. De overhaasting waarmede de Eerste minister, de minister van Buitenlandse Betrekkingen en misschien zelf de goede diensten van België gingen aanbieden aan Washington, was eens te meer een zeer ongunstige voorteken. Ondertussen blijkt dat andere Europese landen de inzet hebben begrepen.

De vrede en de veiligheid in Europa, mijnheer de minister, moet door de Europeanen zelf worden bewerkstelligd. Dit is de nieuwe dimensie van de vredelievende verdediging van ons continent. Dit is onze analyse van het grote debat dat gaande is, en waar op alle manieren het voortbestaan van Europa en van de wereld van afhangt. Wij verwerpen de huidige defensiepolitiek van de regering, omdat zij, na het noodlottige rakettenbesluit nog steeds niet tot het inzicht is gekomen dat wij moeten ophouden met ons kritiekloos te onderwerpen aan de grillen van de Reagan-administratie, aan haar oorlogszuchtige gedragingen en aan haar autoritaire dominerende houding ten aanzien van haar Navo-partners. Dit is de fundamentele reden waarom wij deze begroting, die een begroting van oorlog is, en geen begroting van landsverdediging, verwerpen.

Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, in het dagblad *Le Monde* van 21 maart 1985 verscheen een artikel van de auteur Hervé Bazin, professor Albert Jacquard, de schrijfster Suzanne Prou en dokter Leon Schwarzenberg onder de titel « Vers le suicide collectif » en met als ondertitel « Les gouvernements seront jugés sur leur capacité d'éloigner le danger nucléaire ».

Hoewel het niet de laatste maal zal zijn in deze legislatuur dat wij de defensieproblemen in de Senaat zullen behandelen, zal het wel de laatste maal zijn dat wij de defensiebegroting behandelen. En inderdaad, ook onze regering zal mede worden beoordeeld voor haar beleid inzake nucleaire bewapeningswedloop en sterrenoorlog. Met de politieke winter van sociale afbraak, massale werkloosheid, aftakeling van de koopkracht, toenemende repressie, daagt ook het risico op van de nucleaire winter, ingevolge het rakettenbesluit en ingevolge de opvatting van de Eerste minister en andere regeringsleden dat wij ons kritiekloos moeten overwerpen als kandidaat voor deelneming aan de sterrenoorlog van president Reagan. Het bestaande kernarsenaal en de huidige strategische conceptie leiden regelrecht naar de zelfmoord van de mensheid en van onze wereld. Dit is ondertussen wetenschappelijk bewezen. De regeringen zullen inderdaad worden beoordeeld naar hun capaciteit om dit gevaar te keren. Onze regering heeft gekozen voor verdere vermenigvuldiging van nucleaire megatonnen in ons midden en boven onze hoofden. Deze keuze is deze tussen « de dag nadien — *the day after* » of « de dag vooraf — *the day before* ».

Wij, Vlaamse socialisten, hebben gekozen voor de dag vooraf, de dag van de nucleaire ontwapening en de ontspanning, opdat de dag nadien een periode van vrede en vredelievend naast mekaar bestaan zou inluiden.

Dit is de fundamentele en humanistische reden waarom wij het defensiebeleid van de huidige regering geheel verwerpen. (*Applaus op de socialistische banken.*)

M. le Président. — La parole est à M. Dalem.

M. Dalem. — Je me bornerai, monsieur le Président, à deux problèmes particuliers qui sont d'actualité: le manque de mesures de sécurité à la base de Florennes et le rappel d'une brigade dans le courant du mois de mai.

Tous ceux qui connaissent bien la base de Florennes avaient l'impression, dès avant l'implantation des missiles, qu'elle ne disposait pas de mesures de sécurité suffisantes. Depuis un an de nombreux travaux ont

été effectués. J'aimerais savoir en quoi ils consistent et, plus précisément, s'ils renforcent la sécurité.

Les mesures actuellement prises sont-elles de nature à rendre inopérante toute tentative d'introduction dans le site par les brigades internationales du terrorisme? Je sais que, de nuit, par exemple, l'éclairage et la surveillance ont été renforcés, mais je doute que ce soit suffisant, d'autant que, dans le passé, certaines balises ont été attaquées.

Je n'irai pas aussi loin que M. Wyninckx et je ne comparerai pas Florennes à Walibi, mais je pense que des mesures doivent être prises en matière de sécurité. De telles mesures auraient un avantage accessoire mais non négligeable toutefois: la population serait vraisemblablement moins dérangée par les diverses enquêtes effectuées par la gendarmerie.

J'insiste, monsieur le ministre, pour que vous soyez tout particulièrement attentif à ce grave problème de la sécurité.

Le second point dont je veux vous entretenir brièvement, monsieur le ministre, a trait au rappel d'une brigade. Certains ayant de bonnes raisons de ne pas effectuer leur rappel, vous devez, je le comprends, rappeler sous les drapeaux plus de citoyens que l'effectif d'une brigade afin d'assurer à cette dernière son efficacité. Force m'est de constater qu'il n'y aura vraisemblablement plus de restaurants ouverts vers le 11 mai dans ma localité, la plupart des restaurateurs, en tout cas leurs fils, étant rappelés, ainsi d'ailleurs que de nombreux agriculteurs et indépendants.

Par ailleurs, un examen est organisé en mai pour les postiers. Les trente mille candidats, pour un millier de postes à pourvoir, viennent seulement d'en être avisés, et parmi eux figurent beaucoup de rappelés de mai. Peut-être s'agit-il d'une malheureuse coïncidence.

Quoi qu'il en soit, il serait bon, me semble-t-il, de reconsidérer la façon de procéder à ces rappels.

J'espère, monsieur le ministre, que vous pourrez me donner demain une réponse satisfaisante. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

M. le Président. — La parole est à M. Close.

M. Close. — Monsieur le Président, la discussion du budget de la Défense nationale que nous avons entamée aujourd'hui sera sans doute la dernière occasion de cette législature de faire le point de la situation de notre défense et de dresser un bilan succinct de ce qui a été réalisé dans ce domaine essentiel.

Je n'ai pas l'intention de reprendre dans le détail les thèmes que j'ai développés au cours de mes précédentes interventions et qui, je le déplore, n'ont jusqu'ici trouvé aucune solution satisfaisante, bien au contraire.

Qu'il me suffise de rappeler que la question des effectifs reste particulièrement préoccupante et que des mesures de prolongation volontaire du temps de service, au prix de quelque 660 000 000, ne rencontrent que très partiellement le déficit démographique qui va en s'aggravant; que le problème vital des réserves et de leur utilisation n'a reçu aucune solution, même embryonnaire, et qu'il devient parfaitement scandaleux de laisser en friche — c'est le mot qui convient — un tel réservoir pratiquement inemployé d'effectifs, de talents, de bonne volonté et d'idéal; que la durée de l'instruction est insuffisante à la formation d'un combattant moyennement opérationnel et que le contenu du service militaire reste très critiqué par une large majorité de ceux qui estiment qu'il ne répond plus aux critères d'efficacité qu'on croit en droit d'espérer; que la motivation et le moral des cadres — surtout temporaires — me paraissent ébranlés en dépit d'une disponibilité et d'une volonté de servir qui ne se sont jamais démenties; enfin, que toutes ces carences se traduisent par l'attristant relevé des heures de vol à la force aérienne, des jours en mer de notre marine et des journées de manœuvres et prestations extérieures de notre force terrestre qui accusent des insuffisances de 40 à 65 p.c. par rapport aux normes établies.

Ceci, monsieur le ministre, n'est peut être pas un réquisitoire, mais c'est en tout cas un constat accablant.

Et je constate — une fois n'est pas coutume — que se dégage un large consensus entre la majorité et l'opposition pour déplorer une situation qui met en jeu notre sécurité et rend aléatoires les moyens financiers que le pays y consacre.

Manque d'imagination, carence de la décision, procédures processionnelles, mutisme du haut commandement, information insuffisante des commissions parlementaires compétentes dont j'aurai à reparler tout à l'heure, tel est le bilan peu enthousiasmant de quatre années de politique de défense.

Je suis, jusqu'à présent, resté dans les généralités. Le corps de mon intervention portera sur des thèmes plus précis: les inqualifiables et inexplicables retards du programme d'équipement d'abord, qui hypothèque dangereusement le caractère opérationnel de nos forces; la soi-disant restructuration de l'armée ensuite, qui me paraît procéder bien plus des phantasmes d'un seul personnage que d'une recherche logique de l'efficacité globale fondée sur une appréciation collective.

Abordons le premier point, c'est-à-dire les retards considérables et injustifiés des programmes d'équipement alors que leur financement est disponible pour les engagements.

Pourquoi a-t-on cru utile de les limiter à moins de 40 p.c. pour l'ensemble des forces armées et à 10 p.c. à peine pour la force terrestre durant l'année 1984? Il est pourtant clair que tout programme retardé d'un an accuse une perte de substance de près de 10 p.c., compte tenu d'une inflation largement supérieure pour les forces armées que la moyenne admise pour l'économie civile.

Je vais à présent illustrer mon propos par deux exemples précis.

Premier exemple: l'acquisition des postes HF prévue dans le plan décennal pour 1978, ce qui se traduit par un retard de sept ans.

Pourquoi reporter la signature du contrat alors que ce système est développé et produit en Belgique par MBLE, qu'il a été retenu par l'état-major de préférence à tous les autres, et qu'il est largement compétitif en regard de tous les systèmes analogues produits dans le monde?

Il y a plusieurs mois que l'évaluation est terminée, que le choix de l'autorité militaire a été fait et que décision et recommandations ont été transmises à votre cabinet. En outre, tous les moyens d'engagement étaient prévus en 1984.

Y aurait-il des pressions étrangères pour modifier le choix définitif arrêté par l'état-major en menaçant de lier ce programme à des contrats civils sans aucune relation directe avec les besoins de la Défense nationale?

Si ce n'est pas le cas, quelles sont donc les raisons impérieuses qui permettent de bloquer un dossier dont tous les éléments sont d'une évidente clarté et ne laissent subsister aucune ambiguïté?

M. Vreven, ministre de la Défense nationale. — Permettez-moi de vous interrompre un instant pour souligner que ce dossier n'est pas à mon cabinet et que j'insiste depuis longtemps pour l'obtenir.

M. Close. — De toute façon, s'il n'est pas à votre cabinet, c'est qu'il traîne quelque part. Quand je dis que cette proposition est programmée depuis 1978, je veux insister sur les sept années de retard.

J'aimerais avoir une réponse extrêmement nette à ce sujet pour éviter toute manœuvre similaire portant sur un autre projet, les radios VHF produites par le consortium BAMS — Bell-Acec-MBLE et Sait — pour lequel le ministre de la Politique scientifique a engagé plus d'un milliard en vue d'en réaliser le développement et de permettre à notre industrie nationale de s'implanter sur le marché mondial.

J'en arrive à mon deuxième exemple, qui est peut-être le plus frappant: le programme dit de l'aéromobilité ou des hélicoptères. L'acquisition d'hélicoptères antichars est une nécessité absolue. En effet, les résultats obtenus par leurs tirs au cours d'exercices et de manœuvres sont très probants. Je déplore que le programme prévu pour la Belgique ait subi des retards considérables et qu'aucune décision n'ait encore été prise, alors que nous avons pourtant l'expérience du matériel qui est déjà en service dans la *Bundeswehr* et alors que nous savons que les hélicoptères antichars contribueront d'une façon extraordinaire au renforcement de la dissuasion sur le front central. Et cela, même en cas d'attaque surprise, car l'hélicoptère possède une quasi-ubiquité. Equipé en antichar, il sera une arme incomparable entre les mains du commandant de corps d'armée, en même temps qu'il mettra le corps belge au niveau des corps voisins qui sont déjà en possession de cet armement.

Or ce programme est en retard de huit ans, j'ai bien dit huit ans, par rapport aux prévisions initiales. Tous les pays qui participent à la défense de Centre-Europe — les Etats-Unis, la France, le Royaume-Uni, la République fédérale d'Allemagne — se sont dotés en priorité d'hélicoptères antichars.

Alors pourquoi ne pas exécuter la décision du gouvernement de février 1983 — je répète février 1983, c'est-à-dire il y a plus de deux ans —, décision qui prévoyait la signature du contrat d'acquisition pour la fin de 1984? Nous sommes fin avril 1985 et, comme sœur Anne, l'armée ne voit rien poindre à l'horizon.

J'attends avec curiosité les explications que vous voudrez bien nous fournir à ce sujet. Car on peut se demander à bon droit, pourquoi la DAP — c'est-à-dire la demande d'accord préalable permettant de lancer les appels d'offre — n'est jamais sortie de votre cabinet.

Il me paraît pourtant que le choix définitif ne devrait pas présenter d'insurmontables difficultés, puisqu'il dépend de critères bien établis: d'abord les contraintes rigoureuses d'une enveloppe budgétaire, qui élimine automatiquement tous les appareils d'un coût prohibitif et, entre autres, tous les hélicoptères de transport qui, d'ailleurs, ne répondent en rien à nos besoins.

A ce propos, monsieur le ministre, auriez-vous la bonté de bien vouloir m'indiquer si ce sont MM. Geens et Sikorski qui décident souverainement du choix de notre équipement militaire ou si la décision vous appartient après que quatre chefs d'état-major successifs — et je les cite pour éviter toute confusion fâcheuse — les généraux Roman, Gontier, Amerijcks et De Wilder — eurent, depuis dix ans, placé les hélicoptères antichars en priorité n° un.

M. Vreven, ministre de la Défense nationale. — Malheureusement, il n'y a pas que les Flamands qui sont intéressés par les hélicoptères!

M. Close. — Un deuxième critère est ce que j'appellerai le test de l'usager, c'est-à-dire la fiabilité d'un appareil en service dans les armées étrangères.

Le troisième, enfin, est le choix d'un appareil européen, car il serait paradoxal qu'au moment où l'on célèbre dans de grands discours d'une belle envolée le renforcement du pilier européen de l'Alliance par le biais de l'UEO, on fasse le choix d'un matériel qui ne soit pas européen!

La deuxième partie de mon intervention concerne la restructuration de l'armée. Ce projet surprenant, conçu par quelque Fantomas dans le secret de son officine, se caractérise pour l'essentiel par le mystère qui a entouré sa genèse et par, à mon avis, l'incohérence la plus totale de sa conception.

De quoi s'agit-il? Le plan prévoit la suppression des quatre bataillons antichars de brigade et leur dispersion dans les bataillons d'infanterie selon une tactique de saupoudrage que rien ne justifie. Peut-on rappeler que ce même éparpillement des moyens blindés français en 1940 a conduit à la catastrophique défaite qu'on sait?

Dès à présent, on peut mesurer les conséquences de cette politique — si jamais, monsieur le ministre, vous lui donniez votre aval —, non seulement sur le plan logistique, mais surtout au niveau de l'instruction et de l'entraînement.

Peut-on imaginer le malheureux commandant de bataillon désormais responsable de quatre types de matériel blindé différents — M113, AIFV, CVRT et à présent JPK — qui, de surcroît, ont des caractéristiques différents, sans parler du type d'armement allant de la FNC de 5,56 mm au canon de 90 mm, en passant par la mitrailleuse MAG 7,62, la Mi 50, les Mo de 60, 81 et 4" 2, les canons de 25 mm, 30 mm et 76 mm, et enfin toute la gamme des missiles antichars tels que Low et Milan? Comment ce même commandant de bataillon va-t-il résoudre son problème de maintenance et d'approvisionnement en munitions?

Mais il y a plus. On envisagerait également d'utiliser le conditionnel, la réorganisation des bataillons de reconnaissance dont la mission de couverture est la seule garantie de la mise en œuvre de notre corps d'armée par une de ces opérations tortueuses qui consisterait une fois de plus à redistribuer des moyens existants — missiles antichars à longue portée Swingfire — et à supprimer un des trois bataillons pour le remplacer par un bataillon de chars artificiellement constitué à partir de réserves de guerre.

Ce qui voudrait dire en termes clairs que cette opération mal conçue et mal ficelée, nous privant de nos moyens de remplacement en temps de guerre, est une nouvelle perte de substance pour les unités combattantes et hypothèque gravement les unités de réserve.

Quel esprit fumeux a pu concevoir un plan aussi destructeur sans aucune étude approfondie et consultation préalable des organes normalement appelés à donner un avis motivé, telles l'école d'infanterie ou l'école des troupes blindées?

Je n'évoque même pas le projet de ramener en Belgique un certain nombre de bataillons d'artillerie dont on vient à peine d'entamer le rééquipement.

Je sais par expérience que ces migrations improvisées sont coûteuses, non seulement sur le plan financier, mais aussi et surtout sur le plan

social et psychologique, car elles entraînent des difficultés familiales qui ne peuvent avoir qu'un effet démotivant sur le cadre et la troupe.

Enfin, monsieur le ministre, estimez-vous normal que l'ensemble de la restructuration envisagée n'ait jamais été communiquée aux membres des commissions de la Défense et que c'est par la voie de la presse que nous en avons été informés? Je ne qualifierai pas ce procédé qui me semble prendre bien à la légère les prérogatives du législatif et le contrôle du budget.

Dans ce contexte, un point positif cependant: l'intention apparente de recréer une inspection générale de l'armée, dépendant directement du ministre, ayant l'indépendance et l'autorité suffisantes pour vous faire rapport sur l'«opérationnalité» et les besoins exacts des forces et qui, de plus, pourrait fonctionner comme groupe d'études et de réflexion en vue de repenser un concept de défense militaire qui ne me paraît plus du tout adapté à la menace et aux moyens disponibles.

Cet ensemble de mesures intervient à un moment crucial de la conjoncture. Récemment la troisième chaîne de la télévision française a réalisé un important débat sur les scénarios d'un possible conflit. Les conclusions d'ensemble ont été reprises dans un numéro spécial de l'hebdomadaire *Le Point*.

J'y relève deux témoignages. Le premier est celui du général Shultz, ancien commandant de Centre-Europe: «L'URSS a la capacité de lancer une attaque surprise en Europe, attaque sans renforts de troupes venues de l'arrière. Nos forces doivent être présentes à l'avant pour être prêtes à répondre à une attaque surprise. Le problème est tout simplement une question de nombre d'hommes. Nous n'avons pas assez de soldats, il n'y a pas assez de jeunes hommes disponibles.»

Et Pierre Lellouche, adjoint au directeur de l'Ifri, Institut français des relations internationales, et l'un des experts stratégiques les plus écoutés, constate: «Ce qui nous menace le plus en Europe, ce n'est pas une guerre de fusées, mais une attaque conventionnelle. Or, sur ce point, nous sommes démunis.» Avis totalement conformes aux conclusions atteintes dans mon ouvrage *L'Europe sans défense*, il y a plus de huit ans.

Et c'est dans ce contexte, monsieur le ministre, qu'on parle de réduire encore l'efficacité de nos unités combattantes, déjà à la limite de leurs possibilités, de rapatrier des unités en Belgique, de réduire notre couverture de l'avant pour faire des économies et diminuer d'autant notre efficacité. Nous allons à contre-courant de ce qu'il faudrait faire et nous masquons notre faiblesse par de soi-disant restructurations qui ne convainquent personne.

Voilà où nous en sommes et tout cela me paraît extrêmement préoccupant.

Mon groupe votera votre budget, monsieur le ministre, mais quant à moi, et vous n'en serez pas surpris, je réserverai ma décision en fonction de la pertinence des réponses que vous aurez l'obligeance de me fournir et qui touchent à l'essentiel, c'est-à-dire à l'opérationnalité de nos forces armées et, en définitive, à la sécurité de notre pays et de notre population. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van Ooteghem.

De heer Van Ooteghem. — Mijnheer de Voorzitter, ik zal mij in mijn betoog beperken tot een zestal aspecten van onze landsverdediging, namelijk de Hawk-eenheid te Brakel, de legeraankopen in het algemeen en die van helikopters in het bijzonder, de *roman-fleuve* van de Pégard-frees, de herstructurering van het leger en tenslotte de Cruiseraketten en de sterrenkrijg.

Wat de Hawk-eenheid te Brakel betreft, mijnheer de minister, moge ik u herinneren aan het bezoek van onze commissie ter plaatse. Ik moet u bekennen dat de pogingen van de legeroverheid om ons te allen prijze verwijderd te houden van het personeel en te vermijden dat wij contact zouden hebben met de personeelsleden die hun problemen wensten uiteen te zetten, niet goed is overgekomen bij de commissieleden. Wij hebben er zelfs moeten op aandringen die mensen te kunnen spreken. Na enige strubbelingen heeft dat onderhoud uiteindelijk toch plaatsgevonden. Het verzet van de legerleiding was overigens zinloos aangezien de syndicale afgevaardigden ons naderhand thuis hebben bezocht. De ACOD heeft aan de leden van de commissie, en naar ik meen ook aan de legeroverheid, een voorstel overhandigd met een vier-ploegensysteem dat mij logisch, overzichtelijk en eenvoudig leek. Ik heb reeds schriftelijk aangedrongen op een ernstig onderzoek van dat voorstel. Ik wil voorlopig ter zake geen standpunt innemen maar ik heb toch de indruk dat het een ernstig voorstel is, wars van elke demagogie, dat een grondig onderzoek waardig is.

Wat de aankopen van het leger betreft, mijnheer de minister, zijn wij in België reeds een en ander gewoon wat betreft het scheef trekken van economische wetmatigheden en het manipuleren van dossiers en aanbestedingen. Die onregelmatigheden nemen echter steeds groter vormen aan. Wij hadden al een en ander meegemaakt met de compensatiebestellingen voor de F-16-gevechtsvliegtuigen en de bijkomende bestelling van 44 F-16-toestellen, enkel om de produktielijn in Wallonië draaiend te houden. Wij waren ook al een en ander gewend via het jeepdossier. Indien de inlichtingen waarover ik beschik juist zijn, hebben wij nu toch de grens van het toelaatbare overschreden met het aankoopdossier van de diesel-generatoren. Indien wij goed geïnformeerd zijn, zouden reeds twee aanbestedingen hebben plaatsgehad die echter werden geannuleerd en zou men uiteindelijk tot een derde aanbesteding zijn overgegaan. Bovendien zou men plots 200 diesel-generatoren nodig hebben in plaats van 100.

Mijnheer de minister, ik heb jarenlang in een bouwbedrijf gewerkt zodat ik één en ander weet over aanbestedingsdossiers. Firma's die deelnemen aan een aanbesteding moeten daarvoor zeer grote financiële inspanningen doen. Zij moeten onder meer het aanbestedingsdossier aankopen, gespecialiseerd personeel aanwerven om dergelijke dossiers te behandelen en dikwijls een beroep doen op onderaannemers die op hun beurt financiële inspanningen moeten doen om aan die aanbesteding te kunnen deelnemen. Wanneer twee aanbestedingsdossiers worden geannuleerd, betekent dat een aanzienlijk verlies voor de aanbesteders en de onderaannemers. Men zegt mij dat sommige firma's op die manier reeds 2 à 3 miljoen hebben verloren. Dat is toch niet ernstig! Bovendien wekt dit de indruk dat men zo lang aanbesteedt tot de aanbesteding uiteindelijk valt bij de vrienden van vrienden, met andere woorden bij degenen die van bij de aanvang bestemd waren om gezegend te worden met het manna van het leger. Een dergelijke procedure is niet van die aard dat het aanzien van uw departement wordt verhoogd, mijnheer de minister.

Rond het dossier van de helikopters heerst eveneens een zeer grote verwarring. Wij vernemen de meest tegenstrijdige berichten, zoals de heer Wyninckx daarstraks reeds zei, meestal langs de kranten. Wij weten dat de heer Geens per se een helikopterfabriek wil bouwen in Oostende, naar men zegt, om 46 H-Sikorsky's te bouwen. Voor 46 Sikorsky's kan men natuurlijk geen fabriek bouwen. Ik zou van u willen vernemen, mijnheer de minister, of er enige coördinatie is tussen de plannen van Landsverdediging en die van de heer Geens. Licht het bovendien in uw bedoeling helikopters aan te kopen die in de in Oostende op te richten fabriek, zouden worden vervaardigd of zal België opteren voor de Europese NH-90-helikopter, de Navo-helikopter voor de jaren 1990?

Voor de fabricatie van de NH-90 bestaan reeds concrete akkoorden. Onder toezicht van de Franse onderneming Aérospatiale hebben vijf Europese vliegtuigbouwers, namelijk Westland uit Groot-Brittannië, Fokker uit Nederland, Messerschmidt Bölkow-Blohm uit Duitsland en Augusta uit Italië, een akkoord gesloten voor de bouw van maar eventjes 700 helikopters tegen het jaar 1995. Is uw departement daarbij betrokken en zo ja, kunnen de Vlaamse of Waalse, of beide, vliegtuigbouwers een graantje meepikken van die bestelling? Graag had ik uw mening over dat helikopterprobleem gekend.

De Pégard-frees — ik zei het reeds — is een *roman-fleuve*, waarvan wij, hoop ik, vandaag de laatste bladzijde mogen omdraaien.

De frees werd overgebracht naar Rocourt om daar de Léopard-tanks en de houwitsers te herstellen. In havenkringen van Antwerpen heb ik vernomen dat de frees, die negen maanden op de kade heeft gestaan, dit niet helemaal onbeschadigd heeft doorstaan. Op bepaalde onderdelen van de frees is er ernstige roestvorming die eerst moet worden verwijderd waardoor een minderwaarde zou zijn ontstaan. Is dit waar of niet?

Ik heb nog een tweede vraag hierover en daarna kan u een punt zetten achter deze Pégard-geschiedenis. Hoeveel heeft die frees uiteindelijk gekost, aankoopprijs, transportkosten, verzekeringskosten, prijs van de terugreis naar Rocourt? Hoeveel werd hiervan door uw departement betaald, hoeveel door de Amerikanen? Is de cheque, waarmee u in de Kamer hebt gezwaaid, eindelijk gehonoreerd? Wat is het Belgische aandeel, hoeveel bedraagt het Amerikaanse aandeel? En laatste vraag: werden de curatoren, die moeten instaan voor het betalen van de schuldeisers, ook betaald?

Enkele woorden nu over de herstructurering van het leger. Ik heb reeds in de commissie gezegd dat de vrijwillige verlenging van de legerdienst met drie en zes maanden geen onverdeeld succes is geworden. In de eerste plaats hebben zich blijkbaar minder vrijwilligers gemeld dan u had verwacht. Ten tweede, de legeroverheid in Duitsland is van mening

dat dit een onnodige complicatie is van de troepen in Duitsland omdat men niet meer beschikt over homogene eenheden maar over compagnies en bataljons met miliciens die allemaal een verschillende legerdienst vervullen.

Ondertussen hebben wij vernomen, weeral via de pers, voor de zoveelste keer, dat u plannen hebt voor de opheffing van vier anti-tankbataljons en de terugkeer van drie artilleriebataljons. In hoeverre zijn dat plannen in hoeverre is dat realiteit? Ik dacht dat, indien u dat werkelijk van zins bent het niet onnuttig zou zijn dat de leden van de commissies voor de Defensie hierover zouden worden ingelicht.

Niet alleen bij de militaire overheid, maar ook bij de leden van de commissie voor de Defensie van de Senaat, bestaat de vrees voor improvisatie en voor de ontwijking van de gevechtswaarde van het leger. Mijnheer de minister, de gevechtseenheden moeten zich toch daar bevinden waar zou kunnen worden gevochten. In geval van een conflict, waarvoor God ons behoeft, zouden deze gevechtseenheden normaliter niet aan de Schelde of aan de Leie moeten gestationeerd zijn, maar aan de Weser.

In geval van een conflict — wat wij zeker niet wensen en de minister evenmin — zou het wel eens veel te laat kunnen zijn om al die gevechtseenheden terug naar het Oosten te verplaatsen. Mijn grote vrees is dat precies door het uitdunnen van de gevechtseenheden en het verzwakken van de afweer aan de Weser, de verleiding voor een conventionele aanval groter wordt. Ik geef grif toe dat het allicht niet die enkele Belgische gevechtseenheden zijn die de aanleiding geven, maar wanneer het Belgisch voorbeeld wordt gevolgd door andere bondgenoten, zou wel eens een sneeuwbal effect kunnen worden veroorzaakt zo dat dan toch de verleiding groter wordt om tot een conventionele aanval over te gaan.

Ik kan mij niet van de indruk ontdoen dat het ministerie van Landsverdediging bespaart op de verkeerde plaatsen, vooral wanneer men in de Brusselse kazernes in zowat alle kantoren botst op kolonels die qua aantal niet misplaatst zouden zijn in een Zuidamerikaans land. Vooral daar kan worden bespaard en niet zozeer bij de gevechtseenheden.

Wat de cruiseraketten in Florennes betreft, kent de minister het standpunt van onze partij: wij zijn er geen voorstanders van. Dit standpunt is niet gewijzigd. De toestand zijnde wat hij nu is, meen ik toch dat voorstanders zowel als tegenstanders van de plaatsing akkoord zullen gaan over het feit dat er een enorm probleem is ontstaan door volledige opgave van onze soevereiniteit. Ik kan echt niet begrijpen dat België er mee ingestemd heeft dat buitenlandse officieren, eventueel op bevel van een buitenlandse president, van op ons dichtbevolkt grondgebied een atoomoorlog zouden kunnen ontketenen.

De heer Bascour, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

Wij zijn bondgenoten van de Amerikanen — daar staat mijn partij volledig achter —, maar wij zijn toch geen vazallen.

Ik zou de minister een concrete vraag willen stellen en het zou goed zijn in het belang van het land en van de publieke opinie wanneer hierop een duidelijk antwoord wordt gegeven. Welke waarborgen heeft België dat er niet kan worden afgevuurd zonder de instemming van de Belgische autoriteiten? Dit is een grote zorg die leeft bij de bevolking, zowel bij voor- als tegenstanders van de plaatsing. In alle oprechtheid meen ik dat België op zijn minst de dubbele afvuursleutel zou moeten eisen.

Ik heb nog een concrete technische vraag.

Welke waarborgen heeft de minister tegen het accidenteel afvuren van dergelijke raketten? Als men deze vraag in militaire kringen stelt, probeert men ons altijd gerust te stellen, maar ik herinner aan het accident met een Russische raket, die onlangs accidenteel werd afgevuurd en ergens in Finland is geland. Stel u een ogenblik voor dat een dergelijke raket, een accidenteel afgevuurde Russische raket, in onze richting vliegt. Zal ons radarsysteem een onderscheid kunnen maken tussen een conventionele raket en een raket met kernkop, tussen een accidenteel en een opzettelijk afgevuurde raket?

Zal de technologie niet zo ver worden doorgedreven dat op den duur de computer zal beslissen over oorlog en vrede? Dit is een grote vrees die niet alleen bij de bevolking leeft, maar ook bij vele collega's.

Dit leidt ons tot het laatste onderdeel van mijn betoog: de *star wars*. Ik kan mij niet akkoord verklaren, mijnheer de minister, met het feit dat ik uit mijn krant moet vernemen dat u in de *Nuclear Planning Group* te Luxemburg een principiële toezegging aan de Verenigde Staten hebt gedaan voor medewerking aan het SDI-programma, zonder medeweten van de regering, zonder medeweten van het Parlement, zonder medeweten

ten van de bevoegde commissie. Gisteren hebben we in onze krant gelezen dat een hernieuwde toezegging, zij het veel voordeliger en veel voorzichtiger, is gedaan door de minister van Buitenlandse Betrekkingen.

Ik neem aan dat het SDI-programma een zeer belangrijk element is van de luchtverdediging van de Verenigde Staten. De vraag rijst of het ook belangrijk is voor de verdediging van Europa. Het betreft immers de vernietiging van intercontinentale ballistische raketten ofwel in hun stuwfase, in hun poststuwfase of in hun middenkoersfase. Dit betekent concreet het vernietigen van een raket die verschillende tientallen minuten in de ruimte is en die, op een bepaald ogenblik, moet worden geïntercepteerd. U begrijpt duidelijk dat dit wel voor een intercontinentale raket het geval kan zijn wanneer zij bijvoorbeeld, van Rusland naar Amerika vliegt of omgekeerd, maar dat dit systeem absoluut niet toepasselijk kan zijn voor raketten die als het ware op onze grenzen in Europa staan opgesteld.

Een eerste gevaar van die *star wars* is dat er een nieuwe escalatie aan beide kanten zal komen in de bewapeningswedloop. De Russen, die nu reeds een raketafweersysteem hebben staan rond de hoofdstad Moskou, zullen ertoe verplicht zijn ook rond andere steden een dergelijk systeem aan te leggen. Of zij zullen proberen een zelfde ruimteschild als de Amerikanen uit te bouwen.

Ik begrijp zelfs dat de Amerikanen hun continent door een ruimteschild willen afschermen tegen elke vijandelijke raketaanval. Mocht ik Amerikaan zijn, zou ik waarschijnlijk met de plannen van president Reagan akkoord gaan. Maar de vraag is of het technisch wel mogelijk is het luchtruim volledig te beveiligen. Ik twijfel daaraan.

Ik meen dat elk bewapeningssysteem, hoe geperfectioneerd ook, altijd afhankelijk zal zijn van het technisch en het menselijk falen. In geval van nood en van menselijk of technisch falen, zal het bij een raketaanval, waarschijnlijk niet meer mogelijk zijn een ruimtewereld van de lucht in te sturen om met een geïmproviseerde vliegmepper de trekker over te halen. U zult begrijpen wat ik bedoel. Die systemen kunnen altijd falen en zijn onderworpen aan de grillen van de techniek en van de mens.

Een tweede gevaar van die sterrenkrijg is dat hij gewoon onbetaalbaar wordt. Het kan een voor- of nadeel zijn. Wanneer de oorlog zo verschrikkelijk duur wordt dat geen land de oorlog nog kan betalen, is het inderdaad niet meer mogelijk nog oorlog te voeren. Maar er bestaat een ander gevaar; er kan namelijk een economische en militaire destabilisatie tot stand komen. Wij hebben, sinds de jongste wereldoorlog, de wereldvrede te danken aan een soort van militair evenwicht, aan een soort van stabilisatie door de angst.

Tijdens het openingsdiner van de floralien zat ik toevallig naast de Russische delegatie die Gent bezocht. Ik kan u verzekeren dat de Russen een grote angst hebben voor de destabilisering. Zij menen dat de Amerikanen maar één doel hebben, namelijk de Sovjetunie economisch te wurgen en ze ertoe te verplichten zulke dure wapensystemen uit te bouwen dat ze niet meer in staat is om zich verder economisch te ontwikkelen. De vrees is terecht dat de Sovjetunie uit angst voor de economische en militaire destabilisering waar zij naartoe wordt gedreven, maatregelen zou kunnen nemen om, vóór het zover is, militaire of politieke successen te boeken.

Een derde gevaar is wanneer en de Amerikanen en de Sovjetunie over een systeem zouden beschikken om hun luchtruim af te schermen, dat dan de oorlogsdrempel in Europa lager zou gaan liggen. Dan is het gevaar niet denkbeeldig dat beide grootmachten, zich beschermd voelend door de ruimteklok die over hen hangt, vlugger tot een lokale Europese oorlog zouden overgaan met conventionele raketten of met zogezegde tactische wapens met atoomkoppen. Wij denken dat op die manier ook het gevaar voor de *first strike* zowel van de ene als van de andere grootmacht dichterbij komt.

Mijnheer de minister, het zal voor u niets nieuws zijn en wij weten het uit de literatuur, dat de wapenindustrie een enorme bijdrage heeft geleverd voor de economische bloei van de Verenigde Staten in het algemeen en tot de fantastische boom van Californië, het thuisland van de president. De industriële lobby — wij worden er dagelijks mee geconfronteerd — doktert steeds nieuwe plannen uit om overheidsopdrachten te bemachtigen. In Amerika is dat niet anders dan bij ons, alleen zijn de dimensies daar een heel stuk groter. Ik vrees dat wij het slachtoffer zouden kunnen worden van de wapenlobby's die altijd maar nieuwe systemen uitvinden om zaken te kunnen doen. Het is toch geenszins onze opdracht met de pink op de naad van de broek klaar te staan om de bevelen van de internationale wapenindustrie in ontvangst te nemen en uit te voeren.

Ik wil om te besluiten een oproep doen om ons Europees minderwaardigheidscomplex af te schudden.

Europa is, wat betreft de bevolking, even sterk of misschien wel sterker dan de Verenigde Staten en de Sovjetunie. Economisch zijn wij zeker sterker dan Rusland. Op het gebied van de know-how hoeven wij voor de andere landen niet onder te doen. Onze wetenschapslui zijn zeker even verstandig als die van de andere landen. Wij beleven alleen een ongelooflijke *brain-drain* naar de Verenigde Staten. Onze grote zwakte is onze politieke verdeeldheid. Mijn conclusie is derhalve als volgt. Laten wij in de *long run* ijveren voor een sterk verenigd Europa, een Europa dat beter dan welk land of continent geplaatst is voor de ontwikkelingssamenwerking met de derde wereld, een Europa dat de technologische uitdaging van de Verenigde Staten, de Sovjetunie en Japan aanvaardt, een sterk Europa dat trouw is en blijft aan de Navo, maar dat toch zo zelfstandig is dat het ertoe in staat is een eigen veiligheidsconcept uit te bouwen. Een Europa, mijnheer de minister, dat geen satelliet is van Rusland maar evenmin een vazal van Amerika. Dit Europa is volgens mij de beste garantie voor de vrede in ons continent. (*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

M. le Président. — La parole est à M. Humblert.

M. Humblert. — Monsieur le Président, je voudrais poser d'abord à M. le ministre une question qui rejoint l'une des préoccupations exprimées par le préopinant M. Van Ooteghem, à savoir celle de la double clef, problème évidemment majeur quant à la politique militaire et à celle des relations extérieures.

Je constate que toute une partie de notre population, qui admet l'implantation de missiles nucléaires sur notre territoire — opinion que je ne partage pas —, considère néanmoins la double clef comme étant indispensable. Cependant, il accepte cette absence de double clef dans la mesure où on leur affirme que celle-ci se chiffrerait en milliards supplémentaires. Je souhaiterais que le ministre de la Défense nationale soit clair quant aux chiffres à ce sujet.

J'en viens maintenant, monsieur le ministre, à mon intervention proprement dite, pour laquelle j'ai suivi le plan utilisé par vous-même lors de votre exposé devant la commission compétente de la Chambre. Par conséquent, j'aborde, en premier lieu, les problèmes de personnel.

Dans votre exposé, monsieur le ministre, vous n'avez rien dit des effectifs féminins et des problèmes qui y sont liés. On ignore également les bases des prévisions et les motivations précises des prolongations du service militaire — de trois et de six mois dans le nouveau système — et l'on ne semble pas disposer d'une étude solide sur les horaires des militaires de carrière, qui provoquent tant de paroles, de récriminations et font parfois couler beaucoup d'encre, sinon de larmes.

Ces exemples ne sont-ils pas éloquentes? Ne serait-il pas temps de remettre en service — ainsi que j'ai déjà eu l'occasion de le signaler — le Centre d'étude du facteur humain à l'armée? Son coût était dérisoire et l'emploi d'une poignée de psychologues et de sociologues, miliciens ou cadres spéciaux temporaires, permettrait des travaux objectifs, ce que l'armée n'est pas en mesure de faire sur elle-même, outre qu'elle ne dispose pas des spécialistes nécessaires. S'il lui arrive de faire des enquêtes, elles sont inévitablement fort approximatives.

A propos du personnel, vous avez dit que les frais sont passés de 48,9 à 46,4 p.c. du total, réduction payée par le personnel en raison, tant de la modération salariale — ce n'est pas contesté — que de l'absence d'augmentation de la solde des miliciens depuis 1972, ce qui réduit leur pouvoir d'achat de plus de 60 p.c.

Faire référence à la proposition de loi que le groupe auquel j'appartiens a déposée et dont je suis cosignataire n'est pas suffisant en vue d'une solution sociale et humaine de ce problème.

C'est d'autant plus surprenant que vous avez mis au point un système qui indemnise de manière significative les prolongations de service militaire, tandis que vous ne précisez rien à propos de la solde des miliciens.

Le troisième problème lié au personnel tient à l'organisation des horaires pour les volontaires de carrière stationnés en Allemagne, système qui a provoqué un tollé de la part des organisations syndicales et conduit à la naissance d'un groupe de pression des femmes de militaires.

Là encore, un Centre du facteur humain aurait pu rendre service. Chacun sait, en effet, que, dans l'industrie et les bureaux, les problèmes de l'introduction du travail continu sont difficiles à résoudre et que les techniques y ont considérablement évolué avec la semaine glissante, *die gleitende Woche*, introduite il y a une vingtaine d'années dans la sidérur-

gie allemande. A propos de ces horaires existent une multitude de formules.

Il est indispensable d'en trouver qui soient satisfaisantes. Quelques études et réflexions à ce sujet me paraissent nécessaires.

Il en va de même pour les pilotes d'hélicoptère dont vous connaissez mieux que moi les revendications.

Vous avez, devant la commission de la Chambre, évoqué un autre problème du personnel, celui du reclassement dans la fonction publique des militaires du cadre temporaire, à propos duquel vous avez déclaré, monsieur le ministre, que « pour diverses raisons », le reclassement organisé et systématique dans la fonction publique n'a pu se concrétiser. Je voudrais que vous ayez l'obligeance de nous dire pourquoi.

J'aimerais également savoir ce qui explique que pour 53 places disponibles dans le cadre de carrière, il n'y ait eu que 26 candidats n'appartenant pas au cadre de carrière et sur ceux-ci, 12 lauréats seulement.

Après les problèmes de personnel, j'en viens, monsieur le ministre, aux dépenses de fonctionnement.

Et tout d'abord, à la question des compensations économiques.

Vous avez fait état, dans votre exposé devant la commission compétente de la Chambre, de la répartition régionale, décidée le 1er août 1983, par le Conseil des ministres.

Vous soulignez par ailleurs que les compensations doivent se situer dans le cadre de l'exécution de la « politique industrielle prévue dans l'accord de gouvernement ». De surcroît, vous faites à ce propos référence à la Commission de coordination et d'orientation des marchés publics du département des Affaires économiques.

Je dois donc bien répéter ici ce que j'ai dit antérieurement, à savoir que, ce faisant, le gouvernement ne cesse d'empiéter sur les compétences des régions.

En matière de politique industrielle, en effet, seuls cinq secteurs relèvent de la compétence de l'Etat central; ce n'est même plus tout à fait vrai en ce qui concerne l'un des cinq secteurs, comme par hasard la sidérurgie.

Il en va de même, automatiquement, de la recherche appliquée, dans tous les secteurs de l'économie, sauf les quatre ou cinq qui restent de la compétence de l'Etat central.

Ce problème n'est pas sans lien, avec le dossier des jeeps et l'affaire Pégard et l'un de vos collègues m'a répondu avec une certaine précision, à propos de l'entreposage sur les quais du port d'Anvers de l'aléuseuse-fraiseuse qui était destinée à l'URSS.

Sans doute n'interroge-t-on pas un ministre sur ses intentions, mais on ne peut pas non plus dire « blanc » à l'opinion publique au mois de juillet, et ensuite, s'appuyant sur l'extraordinaire capacité d'oubli qui la caractérise, ne plus rien dire neuf mois plus tard.

Il faut donc que nous sachions pourquoi, à l'heure qu'il est, le contrat d'achat n'est pas encore réalisé.

Vous allez me dire qu'il l'a été la semaine dernière? Je crois comprendre que vous me fixerez lors de votre réponse.

Quant aux investissements, je voudrais également savoir comment, malgré l'accord intervenu au sein du CMCES — ce fut mentionné lors du débat à la Chambre —, la Défense nationale n'a pas été créditée de 902 millions à la suite du transfert à la Société de développement de la Région bruxelloise, de 38 hectares de terrain à Evere. Je me réfère à ce propos au rapport de la commission de la Chambre.

Je voudrais, maintenant, monsieur le ministre, aborder des questions soulevées par la presse, la semaine dernière, à propos du projet de restructuration prévoyant l'éventuelle dissolution de quatre bataillons antichars et le rapatriement d'Allemagne de trois bataillons d'artillerie. Est-ce vraiment dans les forces opérationnelles qu'il faut réaliser de pareilles économies? Comment compenserait-on l'éventuelle suppression de quatre bataillons antichars, du 13e de ligne à Marche-en-Famenne, des chasseurs à pied à Siegen en RFA, du 9e de ligne à Soest en RFA et du 8e de ligne à Bourg-Léopold? Cette suppression ne va-t-elle pas entraîner une formule compensatoire plus coûteuse encore?

Comme dernier point de mon intervention, et je rejoins là M. Van Ooteghem, je voudrais aborder le problème de la défense européenne, comme vous l'avez fait devant la commission de la Chambre. Vous y

parliez d'une approche spécifiquement européenne des problèmes de sécurité et de défense.

M. Leemans reprend la présidence de l'assemblée

Je voudrais à ce propos citer une contribution à la livraison de l'été dernier du périodique *L'Europe en formation* et plus particulièrement à ce qu'y écrit le général Horgues-Debat, ancien commandant du secteur français de Berlin :

« ... La prise de conscience d'un danger commun de guerre et d'invasion, la perte de confiance dans la sincérité de l'engagement américain, en même temps que le souci de sauvegarder une civilisation originale fondée sur le droit, la justice, la tolérance, doivent conduire les Européens à oublier leurs divisions pour assurer ensemble leur sécurité... L'Europe doit concevoir sa propre défense en partenaire égal des Etats-Unis et commencer de le réaliser dès maintenant pour devenir progressivement le second pilier de l'Alliance atlantique, ainsi renouée et renforcée. L'Europe doit définir cette défense dans l'esprit d'une stratégie globale de la totalité de ses forces — morales, industrielles, scientifiques, militaires... — face à tous les adversaires potentiels et à tous les types de menaces — idéologiques, économiques, militaires... — pour prendre en main la défense de ses intérêts, surtout en dehors de la zone de l'Alliance où la menace justement se fait plus dangereuse. L'Europe devra inclure dans cette défense ce facteur primordial qu'est la dissuasion, conçue désormais à l'échelle européenne, mais aussi une force tactique assez puissante pour détruire d'éventuelles forces assaillantes dans toute la profondeur de leur dispositif.

Il est donc essentiel, entre partenaires européens, de mettre au point au plus tôt une doctrine commune de défense; de créer les structures nécessaires : conseil politique de défense, secrétariat permanent de la défense, comité des chefs d'état-major, commandement en chef désigné en cas de crise...; d'unir les efforts pour rechercher une percée scientifique, maintenir une avance technologique apte à surclasser les armements adverses et renforcer ainsi la crédibilité de notre volonté de défense.

L'enjeu est tout simplement la survie physique de l'Europe! Entre les deux superpuissances politiques et militaires qui tendent à se partager le monde, la civilisation européenne est en danger de mort. »

Etes-vous prêt comme ministre de la Défense à prendre des initiatives à cet égard, vu la présidence qui vous a été récemment confiée? La même question, vu son importance, devrait être posée à votre collègue chargé des relations extérieures.

Je ne voudrais pas terminer sans citer une autre contribution audit fascicule de *L'Europe en formation*, celle de Jacques Bour, brillant polytechnicien, dirigeant de l'EDF à la retraite :

« Dans le contexte géostratégique de l'Europe une politique de défense, qu'elle soit de dissuasion nucléaire ou conventionnelle — mais je n'avalise pas la dissuasion nucléaire — « n'est cohérente que si elle est accompagnée d'une protection civile efficace. Si la Russie soviétique a fait un effort considérable en matière de protection civile et d'économie de survie, la plupart des pays de l'Europe occidentale n'ont pris que des mesures très limitées... Il est possible et urgent de promouvoir une véritable protection civile... C'est désormais dans le cadre européen qu'un tel effort de protection civile doit être développé d'urgence: cela permettrait de bénéficier des expériences déjà réalisées par certains pays européens. »

A propos de son budget, votre collègue le Vice-Premier ministre et ministre de l'Intérieur expliquait tout simplement que la défense civile n'est pas nécessaire puisque la politique militaire, y compris sous l'angle de la dissuasion, permettra d'échapper à un conflit.

Ce n'est pas votre tâche d'argumenter sur la plus grande possibilité financière de la Suisse ou de la Suède pour construire des abris antiatomiques. C'était l'argument de M. Nothomb qui faisait remarquer que ces deux Etats n'ayant pas subi de graves dommages durant la seconde guerre mondiale disposaient davantage de moyens. N'oublions pas, toutefois, que l'URSS, qui, elle, a subi beaucoup de dommages, a construit pourtant de nombreux abris.

Vous pourriez vous demander, monsieur le ministre, si une politique de défense civile n'est pas complémentaire d'une politique militaire et si les deux, ensemble, ne peuvent pas contribuer à la défense sociale,

c'est-à-dire à l'intégration de l'armée à la population dans ses diverses composantes et dans les divers espaces géographiques.

Comme membre de la commission de la Défense nationale, je ne cesse d'être frappé du contraste entre les efforts accomplis par la plupart des responsables militaires et le peu de prestige de l'armée dans la population, la population jeune en particulier.

Une armée pourrait jouer un rôle dans un pays comme l'exemple suisse le montre, malgré ses imperfections notamment en matière d'objection de conscience, si elle est en lien avec la population dans ses diverses composantes géographiques et linguistiques. Il en va de même, d'ailleurs, en Yougoslavie par son système de défense sociale.

N'est-ce donc pas le moment de repenser profondément le problème de l'armée, d'une part, dans une optique européenne et, d'autre part, compte tenu de l'évolution institutionnelle de la Belgique et de la mentalité de sa jeunesse? (*Applaudissements sur les bancs socialistes.*)

De Voorzitter. — Dames en heren, er zijn op het ogenblik nog vijf sprekers ingeschreven voor deze begroting. Ik wilde graag de vergadering vandaag te 22 uur sluiten. Dit betekent dat de heren Février, Eicher en De Bremaecker vanavond nog het woord kunnen voeren en dat de heren Maes et Peetermans morgenmiddag aan de beurt zullen komen.

Het woord is aan de heer Février.

De heer Février. — Mijnheer de Voorzitter, juist geteld een halve eeuw geleden heb ik voor de eerste maal gevoeld dat de legerdienst, zoals ik hem in 1934 vervulde, niet overeenstemde met wat het leger van mij zou verwachten in geval van internationaal conflict. De gebeurtenissen die daarna in 1940 plaatsvonden, hebben mij gelijk gegeven en het is dus normaal dat ik mij verder ben blijven interesseren voor de opvoeding en de voorbereiding van onze jonge soldaten. Dit is dan ook de reden waarom ik — toen ik in 1974 senator ben geworden — het voorrecht heb bedongen om lid te worden van de commissie voor de Defensie, ten einde mijn getuigenis te brengen over het verleden van ons leger sedert mijn inlijving in mei 1934 tot en met het einde van de 18-daagse veldtocht.

De gebeurtenissen in 1940 verliepen helemaal anders dan voorzien en dit bevestigde de twijfel die ik in januari 1935, acht maanden na mijn oproeping onder de wapens, had ondervonden over de voorbereiding en de motivatie van mijn legergenoten.

Om deze inleiding niet te verlengen, zou ik ze willen afronden met het opsommen van enkele gebreken die onze strijdkrachten bij het begin van de tweede wereldoorlog kenmerkten en waarvan we moeten vermijden dat ze in ons huidige leger opnieuw ingang zouden vinden.

Eerst is er het gebrek aan motivatie, niet alleen bij de jonge soldaten, maar eveneens bij de onderofficieren en zelfs bij sommige officieren.

Vervolgens is er het groot tijdverlies; dit wil zeggen, dat de tijd die normaal moet worden besteed aan de fysieke en technische vorming voor het gevecht alsmede aan de morele vorming, niet optimaal werd benut.

En, tenslotte, is er de ontoereikendheid van de uitrusting.

Het verheugt mij daarom, mijnheer de minister, te kunnen vaststellen dat u erin geslaagd bent, alle verhoudingen in acht genomen, dit jaar in meer middelen te voorzien voor de werking van onze strijdkrachten. Ik weet wel dat noch de Navo-normen noch de normen vooropgesteld door de gemengde commissie reeds bereikt zijn. Integendeel. We zijn er nog ver van verwijderd! Maar toch werd een stap in de goede richting gezet. En beter dan wie ook, mijnheer de minister, weet u hoe belangrijk het is voor het moreel en het operationeel peil van onze troepen geregeld en naar behoren te kunnen trainen. Al te dikwijls nog moeten wij horen dat vele jongeren de tijd doorgebracht bij het leger als nutteloos en verloren ervaren. U hebt dat gedeeltelijk verholpen door een programma *non of low cost activities* voor te schrijven. Hiermede kan ik uiteraard instemmen, maar op zich is deze maatregel voor de toekomst onvoldoende.

Ik dring dan ook aan, mijnheer de minister, om voor de volgende jaren de inspanningen voort te zetten en voor de werking de nodige supplementaire middelen vrij te maken in uw geplafonneerde begroting. Ik weet dat dit geen eenvoudige opgave is, maar ik ben ervan overtuigd dat u het belang van een degelijke training geenszins onderschat.

Onze strijdkrachten moeten de eerbiediging van de internationale verplichtingen van België verzekeren, maar eveneens de integriteit van ons territorium in geval van conflict. Een nieuwe oorlog is een afschuwelijke veronderstelling, doch het ware onzin een leger te onderhouden dat

niet voorbereid zou zijn op zijn taak, zelfs indien deze, laten wij het hopen, onzeker is.

Welnu, de strijder moet een aantal initiatieven kunnen nemen die een uiteenlopende voorbereiding vereisen. Het lijkt mij niet nutteloos dat een infanterist een kanon zou kunnen laden, ofwel een pantserwagen zou kunnen op gang brengen, zonder te spreken van het gebruik van vele andere voertuigen. Deze veelwaardige opleiding zou mijns inziens geschikt zijn om de belangstelling en de nieuwsgierigheid aan te moedigen van de jongeren die zo verzet zijn op techniek en vooral benieuwd om ze in de praktijk om te zetten.

Mijnheer de minister, in de Kamercommissie hebt u gezegd dat er een studie werd aangevat met het oog op het heroprichten in de krijgsmacht van een organisme belast met een inspectie- en controlefunctie, zoals dat ook nog bestaat bij de rijkswacht. De opdracht die u gegeven hebt, bestaat erin te onderzoeken in welke mate vroeger bestaande systemen bruikbaar kunnen zijn en ook na te gaan hoe de controlefunctie in andere legers wordt uitgeoefend.

Ik vind dit een belangrijk initiatief dat er zeker toe kan bijdragen te bepalen of de middelen die ter beschikking van Landsverdediging worden gesteld wel optimaal worden gebruikt. Ik verzoek u dan ook te gepasten tijde de resultaten van dit onderzoek en uw algemene bevindingen ter zake kenbaar te willen maken. Kunt u nu echter niet reeds mededelen wanneer en waarom de vroeger bestaande inspectiediensten werden opgedoekt?

Spijtig genoeg zal ook een dergelijke dienst het — voor mij althans — meest zorgwekkend probleem niet kunnen oplossen, ik bedoel het tekort aan dienstplichtigen die niet alleen in vreedstijd, maar vooral in oorlogstijd zeer vele functies moeten bezetten.

De deficitaire demografische toestand zal de minister van Binnenlandse Zaken in een benauwde toestand — een dwangbuis zelfs — brengen, die niet zal toelaten een afdoend contingent op de been te brengen. De aanbevolen maatregelen die erin bestaan de dienstplicht vrijwillig met drie of zes maanden te verlengen, zijn slechts kunstgrepen, die niet eeuwig mogen en kunnen worden toegepast.

Tot besluit veroorloof ik mij te pleiten voor een globale opvatting van de motivatie en de doelmatigheid van onze strijdkrachten.

Het is duidelijk dat het Belgisch leger steeds de verdediging van het land als doelstelling heeft gehad. Dit betekent dat het noch een agressie-instrument, noch een steun voor de orde is en dat het al te dikwijls wordt voorgesteld als zijnde reactionair.

Ik kan mij niet van de indruk ontdoen dat bepaalde groepen een behendige psychologische actie voeren, die erop gericht is de jeugd ervan te overtuigen dat het beter is de legerdienst te ontwijken en ze in te lichten over de talrijke mogelijkheden om zich eraan te onttrekken. Motieven zijn er genoeg: pacifistisch engagement, samenwerking met de derde wereld, familiale ondersteuning enzovoort.

Wat mij betreft, is de legerdienst vooral een daad van burgerzin.

In een democratie als de onze, is er geen sprake van aan de antimilitaristen het recht te weigeren om hun mening uiteen te zetten. Deze moeten echter niet de enige stem zijn die wij aanhoren zoals het thans het geval is. De democratie berust op de uitwisseling en zelfs op de botsing van opvattingen.

Informatie is daarom primordiaal en prioritair. Ik bedoel dat op alle niveaus middelen moeten worden aangewend om informatiecampagnes te voeren en dat de hele bevolking voor deze problematiek gevoelig zou moeten worden gemaakt.

Ik hoop het gevoelen te hebben uitgedrukt dat een democratisch leger moet uitgaan van de natie, maar dat voor de verdediging ervan het slechts volwaardig is door zijn geestestoestand en zijn technische deskundigheid.

Ik meen dat de minister van Landsverdediging de middelen die hem ter beschikking werden gesteld zo goed mogelijk heeft gebruikt om dit ideaal te verwezenlijken, maar dat deze middelen op zichzelf onvoldoende zijn. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

M. le Président. — La parole est à M. Eicher.

M. Eicher. — Monsieur le Président, je dirai que votre budget est un des plus mauvais pour la Défense nationale, monsieur le ministre, et je m'en expliquerai tout au long de mon intervention.

Malgré les difficultés, la crise, vous vous efforcez de préserver ce que vous considérez comme essentiel: le cadre des structures actuelles. Ces structures sont inadaptables; elles ne permettent aux forces armées ni de

remplir les engagements pris envers l'Otan, ni de pourvoir ces forces en personnel de qualité. Hormis un petit nombre d'unités, les forces armées ne remplissent pas leurs missions.

Ce budget n'est pas clair et lorsqu'on tente de l'analyser, on constate qu'il permet tout, sans pouvoir relever ce qu'il permet réellement. Il est impossible, en cours d'année, d'en contrôler l'exécution, rôle qui revient cependant au Parlement.

Pour être opérationnelle, l'armée doit disposer de moyens matériels et humains en qualité et en quantité suffisantes.

Voyons si ce budget le permet, si la répartition des 107 milliards est bonne.

En premier lieu, le fonctionnement: 29 000 000 000; 37,9 p.c. sont consacrés au volet administratif et domestique; 7,1 p.c. à la formation et l'entraînement; 33,3 p.c. aux activités opérationnelles, dont 70 p.c. à la force aérienne.

En admettant que la formation et l'entraînement font partie des activités opérationnelles, il faut constater que 60 p.c. des 29 000 000 000 sont dépensés à autre chose que la raison première d'être des forces: l'opérationnel! C'est inadmissible et inacceptable.

Votre armée compte trop d'états-majors et trop de services domestiques. Ceux-ci coûtent cher en fonctionnement, soit 11 200 000 000. Combien coûtent-ils en frais de personnel?

Et vous osez encore, après une telle constatation, demander au Parlement des mesures afin de pouvoir disposer de plus de miliciens!

Voyons en second lieu les investissements.

Vous constatez vous-même que la dette, c'est-à-dire la charge des achats antérieurs, pèse lourdement sur votre budget. Vous devez effectuer cette année des paiements d'un montant presque égal à ce que vous voulez engager. Vous faites comme vos prédécesseurs, vous augmentez la dette, vous hypothéquez! Continuer dans cette voie conduira, à terme, un de vos successeurs à mettre la clef sous le paillason. Car à l'heure actuelle, la dette est déjà supérieure à votre budget 1985.

Comme je l'ai dit, il faut aux forces armées des moyens en matériel, c'est certain. Mais avant tout, vous auriez dû faire établir une étude déterminant uniquement, sur base des missions opérationnelles: 1. La structure des forces; 2. Les moyens matériels indispensables; 3. Les moyens en personnel. Vous ne l'avez pas décidé au cours de vos quatre ans ou à la tête de la défense nationale.

Devra-t-on, à court terme, enfermer le matériel dans les casernes et renvoyer à la maison pour au moins trois ans le personnel que vous continuerez à payer? Face à cette situation, à ces dettes, oseriez-vous encore être ministre de la Défense nationale après les élections législatives?

Vous poursuivez la politique de vos prédécesseurs parce que vous suivez la majorité des généraux et, comme eux, vous vous obstinez à préserver les structures actuelles. Ces officiers supérieurs ou généraux que vous soutenez aveuglément aujourd'hui ne manqueront pas, comme ceux qui les ont précédés, de vous mettre en cause dès qu'ils seront admis à la pension par limite d'âge et se retrouveront à la tête de certaines industries d'armement, car chez eux, c'est bien connu, les redistributions en matière de cumul de pensions, cela n'existe pas.

Pour ce qui touche et concerne le personnel, vous avez une politique illogique. Vous ne démentez pas le dicton: «Où l'armée commence, la logique s'arrête...»! Chacun sait, depuis dix ans au moins, que le problème de la dénatalité influencera à partir de 1985 et au moins jusqu'à l'an 2000 et au-delà, le nombre de jeunes à appeler sous les armes et vous décidez de déprofessionnaliser l'armée. Vous voulez, parce que le commandement militaire veut de la main-d'œuvre à bon marché et corvéable, une armée de milice.

En novembre 1983, vous avez présenté au Conseil des ministres votre plan 1984-1986. Ce plan a été confié à l'étude d'un groupe de travail; il est en fait au frigo, c'est un enfant mort-né! Vous êtes encore le seul à y croire et vous en usez comme leitmotiv pour refuser aux militaires appointés comme aux miliciens la semaine des 38 heures.

Il est inadmissible de voir le gouvernement considérer le militaire comme un citoyen à part entière, lorsqu'il s'agit de lui appliquer la modération salariale et de lui refuser, au nom d'une autre logique, le statut de travailleur, c'est-à-dire de lui appliquer, qu'il soit appointé ou milicien, des conditions et une durée de travail reconnues à la majorité des autres travailleurs dont les agents des services publics en général. Vous refusez de limiter la durée journalière des prestations du milicien, comme vous refusez l'indexation de la solde, solde dont les taux n'ont

plus été revus depuis 1972, si j'ai bonne mémoire. Même indexée, la solde procurerait au milicien un revenu inférieur au minimex et cela pour effectuer un travail. Comme vous, l'état-major général déclare que la décision relative à la réduction de la durée du temps de travail hebdomadaire à 38 heures au profit du personnel appointé ne peut être prise isolément de l'ensemble des propositions de votre plan.

C'est sans doute parce que la détermination des jeunes qui devront effectuer ou non un service militaire, fait problème, même au sein de votre parti. Cette information tend à convaincre le personnel que le maintien des 40 heures/semaine est à mettre sur le dos des parlementaires, c'est-à-dire du politique, alors que la décision dépend de vous et de personne d'autre, je le suppose.

Que le personnel travaille 38 ou 40 heures/semaine ne porte pas atteinte au rendement global. En effet:

1. En Belgique, dans les unités où sont affectés du personnel militaire et du personnel civil, soumis, lui, aux 38 heures, le personnel militaire n'a pas plus de rendement que le personnel civil;

2. En Belgique encore, les transports en commun sont organisés sur base des règles et des horaires de travail des entreprises privées et des établissements publics.

Il y a dans les unités tellement de dérogations accordées au personnel utilisant les transports publics que le fonctionnement de ces unités est, de fait, basé sur une durée hebdomadaire de travail de 38 heures. Ces différents poids et mesures ne font qu'engendrer une mésentente au sein du personnel;

3. Une organisation du travail et une répartition des tâches à l'échelon de chaque unité, basées sur le rendement et non sur la seule présence du personnel au sein du quartier, doit permettre en Belgique, comme au sein des forces belges en Allemagne, de réduire la durée du temps de travail à 38 heures.

Vous déclarez que votre budget permet à la force terrestre 22 jours d'entraînement standard, soit 528 heures de prestations par homme des unités opérationnelles, pour une durée de prestations annuelles de 1 976 heures. Il resterait donc 1 448 heures pour l'entraînement à l'échelon inférieur à celui de brigade, soit 192 journées de 7 h 32. Vous allez certainement me répondre que ce raisonnement est faux, car je ne tiens pas compte d'une série de prestations telles que garde, semaine, entretien des quartiers et autres. J'aborderai ces prestations un peu plus loin.

Je voudrais, au préalable, examiner la question suivante: faut-il un personnel différent suivant la mission et/ou tâche dévolues aux unités?

On peut dire sans se tromper qu'il y a cinq types d'unités à la force terrestre:

1. Unités du champ de bataille;
2. Unités d'appui logistique direct;
3. Unités logistiques de l'arrière;
4. Unités administratives et de service;
5. Pour les forces belges en Allemagne, les unités de gestion de la suite des forces, dont le commandement territorial.

Cette répartition peut, avec une autre terminologie, s'appliquer aux autres forces.

Les unités du champ de bataille ainsi que les unités d'appui direct doivent, sans conteste, être pourvues en personnel militaire jeune, de qualité et formé. Les unités logistiques de l'arrière devraient compter un cadre militaire restreint et du personnel civil. Les unités administratives et de service dans lesquelles j'inclus les commandants de quartier ainsi que le commandant territorial des forces belges en Allemagne devraient fonctionner avec un cadre militaire et du personnel civil.

Avec leur personnel propre, les commandants de quartier devraient assurer la sécurité des installations et leur entretien. Afin d'augmenter l'efficacité de la sécurité des installations et de diminuer la consommation d'énergie, il y aurait lieu de regrouper les logements et de les considérer comme les locaux mis à la disposition du personnel avec, pour ces derniers, les obligations du locataire et pour le commandant de quartier celles, au nom de l'Etat, du propriétaire.

Cette manière d'organiser les quartiers doit conduire:

1. Au remplacement de la garde classique par des veilleurs de nuit assurant uniquement la protection de la zone opérationnelle des quartiers;
2. A la suppression du service de semaine.

Ce seraient là des économies non négligeables, uniquement possibles si l'on considère le militaire appointé célibataire et le milicien comme des citoyens adultes, responsables moralement et pécuniairement de leurs actes.

Pour ce qui concerne le personnel de main-d'œuvre ouvrière civile, il y aurait lieu d'en augmenter assez fortement le nombre, afin de libérer le personnel militaire des tâches résultant de l'installation des familles en RFA. Le commandement territorial aux forces belges en Allemagne ainsi que l'ensemble de ses services répartis dans toutes les garnisons et places doivent utiliser de la main-d'œuvre civile. Cette mesure aurait pour conséquence la mise au travail d'un plus grand nombre de membres de la famille du militaire, comme épouse et enfants adultes, et diminuerait en plus les frais de location et d'entretien de logements, une économie non négligeable qui aurait pour effet indirect d'augmenter les revenus de plusieurs familles.

Revenons un instant aux miliciens. Vu l'absence de résultats concrets du groupe de travail ad hoc, vous avez décidé, avec l'accord de vos collègues du gouvernement et d'une majorité de parlementaires, de modifier, temporairement dites-vous, certaines conditions du service de milice et des statuts du personnel militaire appointé.

Vous savez comme moi qu'étant donné la situation financière de l'Etat, vous ne trouverez pas un accord politique qui vous permettra d'assurer pour les années futures un contingent de miliciens qui vous permettent de garder à un niveau suffisant les effectifs de l'armée, effectifs dont la hauteur reste basée sur les structures actuelles que vous ne voulez pas modifier.

Vu l'évolution de l'opinion publique et malgré la situation socio-économique, aucun homme politique ne peut encore croire que l'armée pourra, dans l'avenir, maintenir ses effectifs au niveau actuel.

Vos mesures qui permettent aux miliciens de prolonger volontairement la durée de leur terme de milice ne rencontrent pas le succès escompté. Si 11 p.c. des miliciens aptes au service souscrivent à cette prolongation, il ne sera pas possible, dans la pratique, de leur confier l'exercice d'une des fonctions pour lesquelles vous avez créé cette nouvelle catégorie de militaires. En effet, si vous allez obtenir, difficilement d'ailleurs, la quantité, vous n'aurez jamais la qualité.

Je vous demande d'établir une étude sur le coût réel pour l'Etat, caisses sociales incluses, et pas seulement pour votre budget, d'un service milice prolongé de six mois et de le comparer au coût d'un volontaire temporaire effectuant quatre ans de service. Je suis certain que cette étude, si elle est objective, montrera que le volontaire temporaire, plus cher pour votre budget, est moins coûteux pour l'Etat. Cette conclusion prouvera que la déprofessionnalisation est une erreur du point de vue budgétaire global.

La dénatalité est un problème préoccupant non seulement pour votre département mais également pour l'ensemble des activités en Belgique. Ne rien faire pour rétablir un équilibre, c'est permettre que ce phénomène cyclique se perpétue et s'aggrave encore. C'est pourquoi je vous demande de prendre au niveau de la Défense nationale une mesure qui pourrait rétablir progressivement l'équilibre, à savoir la libération du service de milice des jeunes qui ont un ou plusieurs enfants à charge avant ou pendant l'exécution de leur service militaire. Les problèmes des jeunes miliciens, pères de famille, sont identiques qu'ils aient moins ou plus de 24 ans.

Pour ce qui concerne les volontaires temporaires, j'estime que le sort qu'on leur réserve lorsqu'ils sont rendus à la vie civile, est inadéquat par rapport au statut socio-économique de l'ensemble des travailleurs. Votre département refuse de les considérer comme des travailleurs à part entière. La loi du 28 juin 1960, relative à la sécurité sociale des personnes ayant effectué un service temporaire à l'armée, doit être fondamentalement revue. Cette loi a été votée avant la loi portant statut administratif du personnel militaire temporaire; elle ne répond plus à l'évolution sociale. Cette loi vous permet de ne pas verser aux caisses sociales des cotisations pour la durée des services et sur base de la rémunération réelle des intéressés.

A mon avis, il faudrait modifier le statut du personnel temporaire et auxiliaire de manière à ne plus considérer ces militaires comme des agents définitifs mais bien comme des contractuels. Cette modification ne changera en rien le revenu net des intéressés mais leur permettra d'être considérés comme des demandeurs d'emploi à part entière dès qu'ils seront rendus à la vie civile.

Sur base de ce principe, l'Onem pourrait s'occuper de leur reconversion et de leur insertion dans le marché privé de l'emploi. De plus, cette

modification de statut leur permettra de bénéficier dès leur retour à la vie civile d'un revenu de remplacement acceptable, ce qui n'est pas le cas actuellement.

Notre rôle de parlementaire doit nous amener à vous faire des propositions sur d'autres problèmes, à commencer par l'affaire Pégard.

Vous avez rappelé que, dans le cadre de la révision des chars Léopard, qui devrait débiter en 1988, l'état-major général avait prévu l'acquisition d'une aléuseuse-fraiseuse en 1986, c'est-à-dire une dépense de 60 millions. Cette prévision d'achat est certes bonne pour autant que les arsenaux militaires ne fassent pas l'objet d'un démantèlement organisé dans le cadre de la politique de votre parti, et du PSC, politique qui a pour objet de confier au secteur privé les secteurs rentables des services publics. Je pense, en particulier, aux chemins de fer, à la poste et aussi, malheureusement, à l'armée.

Vous ne pouvez ignorer que pour l'entretien et la répartition des matériels militaires, votre département met les arsenaux en concurrence avec le privé. Les devis établis par les arsenaux sont faussés au départ au profit du secteur privé parce que vous imposez la prise en compte des coûts d'activités étrangères aux travaux à exécuter tels que le coût du personnel militaire des arsenaux affecté à des activités à caractère uniquement militaire; le coût des activités non productives du personnel affecté à l'exécution des travaux; le coût de fonctionnement et d'entretien de l'ensemble du quartier militaire.

Vous avez fait calculer le prix d'une heure de production par arsenal. Pourquoi ne faites-vous pas prendre en considération le coût d'heures vendables par atelier? Ne faut-il pas comparer des choses comparables?

Une autre preuve de votre volonté de dissoudre à terme les arsenaux est le fait de la diminution constante du nombre des agents civils occupés. A titre d'exemple, sur 1 161 emplois civils prévus pour l'arsenal Meca-Rocourt et Mat-Haasdonk, seulement 951 sont occupés, c'est-à-dire 210 en moins.

Vous ne mettez pas à la disposition des unités productives, comme les arsenaux, le personnel nécessaire à leur fonctionnement. Mais vous acceptez que certains états-majors se gonflent en personnel de service au détriment non seulement des unités de production, mais également des unités opérationnelles. A titre d'exemple, l'état-major du 1er BE corps à Weiden compte un effectif de plus de 800 hommes dont environ 250 miliciens affectés à des tâches domestiques, alors que l'état-major de la force terrestre compte plus ou moins 400 agents, soit la moitié, et 200 miliciens en moins.

La politique de votre département en matière d'affectation du personnel vient d'avoir pour conséquence une vive réaction du personnel des unités Hawk, réaction à laquelle les épouses de militaires se sont associées. L'organisation de ces unités, tant du point de vue des effectifs que de la répartition des tâches, posait problème depuis leur création, c'est-à-dire depuis 1963. Il a fallu que le personnel, par la voie de la CGSP, s'insurge et que les épouses s'en mêlent pour que vous décidiez d'affecter à ces unités du personnel en quantité et en qualité suffisantes ainsi que d'adapter l'infrastructure aux besoins.

Vous avez certes pris une décision en la matière, mais le personnel de ces unités ne croit pas encore en une exécution, car il doute de votre réel pouvoir de décision. Vous avez promis que votre décision serait exécutée pour la fin de cette année; tenez votre parole, car le personnel est bien décidé à reprendre ses actions et même à les accentuer.

Ce personnel et leur famille stationnés près du rideau de fer s'inquiètent également de leur devenir. C'est pourquoi, en, date du 16 janvier dernier, par ma question n° 46 je vous ai demandé si le matériel Hawk sera, dès la mise en œuvre des Patriots, affecté à d'autres missions et installé à un autre endroit.

Vous m'avez répondu le 20 février qu'aucun changement ni de mission ni d'implantation n'est actuellement prévu pour les unités Hawk et que le déploiement au niveau Otan des Patriots conduira, au plus tard en 1990, au retrait définitif des Nike. Les Patriots sont des engins capables d'assurer la défense antiaérienne effectuée actuellement par les Nike et les Hawk, ce qui signifie que le déploiement à l'échelon de l'Otan des Patriots entraînera également le retrait définitif des Hawk. En conséquence, ma question reste d'actualité. Allez-vous rassurer ce personnel et leur famille?

En janvier 1983, la CGSP militaire vous a fait parvenir son plan intitulé «Comment résoudre les problèmes du personnel par des réformes de structures?». Vous n'avez pas, semble-t-il voulu prendre ce plan en considération. Certaines des solutions préconisées vous auraient permis

d'améliorer le rendement opérationnel de l'armée et l'on n'assisterait pas aujourd'hui au constat que je vais décrire.

Le 1er BE corps se compose de deux brigades en Belgique, de deux brigades et d'unités de corps en Allemagne. Si, en Allemagne, il est possible, en semaine uniquement, de rappeler dans un délai raisonnable le personnel en dehors des heures normales de service, il n'en est pas de même les week-ends et jours fériés.

Pour le personnel des deux brigades stationnées en Belgique, il faut attendre soit le lendemain, soit le premier jour ouvrable. Cela prouve que, hormis les unités à service continu, rien n'est organisé du point de vue opérationnel alors que l'armée organise un très coûteux service de semaine chargé uniquement de surveiller le personnel logeant dans les quartiers.

M. Vreven, ministre de la Défense nationale. — Si je vous comprends bien, monsieur Eicher, vous êtes opposé à la mesure concernant les week-ends?

M. Eicher. — Le week-end, l'armée n'est pas opérationnelle, monsieur le ministre.

M. Vreven, ministre de la Défense nationale. — J'en conclus donc que vous êtes opposé à la nouvelle mesure qui vient d'être prise.

M. Eicher. — Je constate qu'en semaine un service strict est mis sur pied alors que pendant les week-ends, l'armée n'est je le répète, pas opérationnelle, par défaut d'organisation.

M. Vreven, ministre de la Défense nationale. — C'est bien ce que je dis, vous n'êtes pas d'accord sur cette nouvelle organisation du service.

M. Eicher. — Je vous ai demandé par ma question n° 57 du 28 janvier dernier le nombre de fonctions à exercer en service continu, soit avec présence sur le lieu de travail, soit sous forme de permanence à domicile ou résidence. La réponse fournie me donne l'impression que vous avez voulu vous dérober derrière le pseudo-caractère opérationnel et secret des données sollicitées parce que, en règle générale, sur le terrain, aucune mesure sérieuse d'organisation en matière de mise en œuvre rapide des unités n'existe en dehors des heures normales de service.

En son temps, la force aérienne avait organisé le rappel du personnel clef au moyen d'émetteurs et de récepteurs individuels. Ce système est-il toujours en vigueur ou l'a-t-on remplacé par un autre?

Dans votre réponse, vous attirez mon attention sur le fait que les renseignements demandés résultent des normes de préparation des unités. Cette référence aux normes de préparation des unités est étonnante, car cela pourrait signifier, comme je l'appréhende, qu'en règle générale, les unités sont perpétuellement à un stade de préparation, donc qu'elles ne sont pas aptes à remplir leurs missions. Et cela coûte 107 milliards aux citoyens! Qu'allez-vous faire pour remédier à cette situation? Allez-vous, oui ou non, fournir les renseignements demandés?

Le Parlement doit savoir si les autorités militaires sont capables d'organiser les forces armées de manière qu'elles puissent être aptes à remplir leurs missions dans le cadre de nos engagements au sein de l'Otan. Le gouvernement ne peut leurrer ses partenaires, car l'incapacité des forces belges à jouer leur rôle dans les moyens conventionnels du concept de la riposte graduée conduit à l'utilisation, dès le début d'un éventuel conflit, des moyens nucléaires à portée intermédiaire.

Lorsque vous parlez de moyens nucléaires à portée intermédiaire et nucléaires stratégiques, vous vous référez à la stratégie militaire de l'Otan ainsi qu'à la responsabilité du personnel américain. Les nuances entre la stratégie de l'Otan et la responsabilité du personnel américain laissent penser que dans le cadre du concept de la riposte graduée, l'escalade délibérée, c'est-à-dire l'utilisation de moyens nucléaires, est au sein de l'Otan uniquement soumise à l'accord du pouvoir politique et/ou militaire américain. D'autres collègues y ont déjà fait allusion. Les autres pays, membres de l'Alliance militaire, n'auraient que le pouvoir politique sur l'utilisation des moyens conventionnels.

Compte tenu du fait que nos forces armées sont mises en possession de moyens nucléaires et que certains autres moyens nucléaires sont entreposés et mis en œuvre sur notre territoire, j'attends de vous une réponse claire et précise à la question posée.

Plusieurs articles de votre budget, dont les articles 53 et 61, prévoient le transfert de capitaux à l'Otan. Le sénateur qui votera ces articles marque-t-il son accord politique sur le déploiement des Cruise et des

Pershing et sur le stockage d'autres armements nucléaires et chimiques américains dans un des pays européens membres de l'Otan, y compris la Belgique?

En conclusion, je vous dirai que votre budget est comme un ver luisant, la femelle du lampyre: on croit y voir clair, mais lorsqu'on veut l'éclairer, on n'y voit plus rien.

Vous ne pouvez donc qu'attendre un vote négatif de ma part! (*Applaudissements sur les bancs socialistes.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Bremaeker.

De heer De Bremaeker. — Mijnheer de Voorzitter, het wil ons voorkomen dat er, naast de talrijke punten waarover we het nodig oordelen kritiek uit te brengen, enkele positieve aspecten aan deze begroting verbonden zijn. Toch willen we de nodige voorzichtigheid aan den dag leggen bij de definitieve beoordeling van deze positieve aspecten omdat er niet voldoende uitleg vermeld staat in de memorie van toelichting van de minister van Landsverdediging in het verslag uitgebracht namens de Kamercommissie voor Landsverdediging.

Hetgeen ons verheugt is wat de minister noemt in zijn tekst de geplande wederinvoering van de controlefunctie in het leger ten einde na te kunnen gaan in welke mate de ingezette middelen hebben toegelaten de vastgelegde objectieven te bereiken.

We vermoeden dat het hier gaat om een controle die zal worden uitgeoefend niet langer door de stafschefs in hun eigen krijgsmachtonderdeel maar om een controle door andere personen ten behoeve van het politiek lichaam dat verantwoordelijk is voor het beleid van Landsverdediging en voor de goede besteding van de gelden van de belastingbetaler.

Het principe van deze controle bevalt ons. We zijn echter teleurgesteld door het gebrek aan duidelijkheid van de minister van Defensie en stellen dan ook de volgende vragen:

Ten eerste, zal deze controle gebeuren door militairen of door burgers?

Een controle door militairen maakt ons niet enthousiast want de problemen van de rang en de toekomstige bevorderingsmogelijkheden van deze militairen zullen steeds hun invloed laten gelden. We kunnen ons enerzijds moeilijk voorstellen dat het de hoogste en niet meer bevorderbare militairen zullen zijn die zullen worden aangewezen voor de controlefunctie.

Anderzijds zullen officieren van een lagere rang dan degenen wier beheer moet worden gecontroleerd steeds de militaire hiërarchie voelen doorwegen. Zoals wij ons verzetten tegen het feit dat de inspecteur-generaal van de rijkswacht één van de hoogste officieren van dit korps is — en bovendien nog in een staat van verdere bevordering —, zo ook zullen wij ons verzetten tegen elke vorm van controle door personen die geen volledige vrijheid van handelen hebben en slechts kunnen optreden overeenkomstig hun rang.

Zullen het burgers zijn die de controlefuncties gaan uitoefenen? Zo ja, hoe en in welk verband zullen deze personen door de minister van Landsverdediging worden aangewezen?

Een tweede vraag die we stellen is deze op de controle van alles wat het menselijk aspect betreft van de strijdkrachten. We achten het niet minder wenselijk dat ook hier inzake de menselijke verhoudingen een adequate en blijvende controle zou worden ingevoerd want ons leger is niet alleen een geheel van toestellen maar ook een grote gemeenschap van circa 100 000 mensen.

Een tweede beginsel dat ons bevalt, indien het efficiënt wordt uitgewerkt, is dat van de verhoging van de werkingsuitgaven, vooral waar het de verhoging van de werkingskredieten betreft die zullen worden besteed aan operationele activiteiten. Deze verhoging zal niet alleen toelaten de aangekochte en ver van goedkope tuigen en voorwerpen operationeel te gebruiken om er het hoogste rendement uit te halen. Zij zal ook tot gevolg hebben dat onze militairen beter vertrouwd geraken met het hun toevertrouwd materieel, hetgeen in de allereerste plaats hun eigen veiligheid zal ten goede komen.

Met een beperkte verhoging van de werkingskredieten voor operationele doeleinden zouden we kunnen instemmen, maar deze gaan hand in hand met een verhoging van de uitgaven voor wederuitrusting en infrastructuur en een relatieve verlaging van de personeelsuitgaven. Met de politiek van een dergelijke verdeelsleutel kunnen we niet instemmen omdat we van oordeel zijn dat de financiële restricties hoe langer hoe meer een demper zijn op de motivering van ons personeel.

Inzake de andere aspecten van deze begroting moeten we bekennen dat we diep teleurgesteld zijn omdat we vreesden voor wat er opnieuw van jaar tot jaar wordt in herhaald, namelijk een gebrek aan degelijk beleid en beslistheid. Deze begroting geeft ons de dubbele gewaarwording, enerzijds, van een regering die aarzelt en niet wil of durft beslissen en, anderzijds, van een regering die volledig gedomineerd wordt door een log en niet versoepelend militair establishment.

We wensen dit te illustreren met de volgende voorbeelden.

In de eerste plaats wil ik het hebben over de vermindering van de arbeidstijd van 40 tot 38 uren in navolging van de zesde collectieve arbeidsovereenkomst voor de openbare sector 1978-1979. De niet-invoering van de 38-urenweek wordt goedgepraat door de niet-verhoging van de effectieven voor het militair kader. We vragen ons terecht af of er ook bij onze strijdkrachten geen rationalisatiepogingen zijn geweest om te besparen op de verloren tijd die bij veel eenheden schering en inslag is. We hebben de indruk dat er op landsverdediging nog wordt gedacht volgens negentiende-eeuwse patronen en dat tijdbesparende ideeën en het doelmatig gebruik van de informatica er niet bekend zijn.

In de tweede plaats vinden we het jammer dat er nog geen pogingen werden ondernomen om de soldij desnoods gedeeltelijk te indexeren. Tenzij we ons vergissen, is in de financiële voorwaarden van de miliciens sedert 1972 nog geen verandering gekomen. Nog niet zo lang geleden uitgevoerde studies hebben aangetoond dat sedert het begin van het vorig decennium de koopkracht met circa 70 pct. gedaald is. Voor onze dienstplichtigen, die altijd aan de karige kant werden vergoed, is dit koopkrachtverlies erger dan voor andere categorieën mensen.

In de derde plaats vinden we het betreurenswaardig dat de door de regering getroffen bezuinigingsmaatregelen geen toonbaar resultaat hebben opgeleverd voor het militair personeel zelf. Sinds de invoering van de solidariteitsbijdrage op 1 maart 1981 heeft het personeel van Landsverdediging — burgerlijk zowel als militair — de volgende bedragen ingeleverd: 245,8 miljoen frank in 1981; 1 376,8 miljoen frank in 1982; 2 638,5 miljoen frank in 1983; 2 309,5 miljoen frank in 1984.

De opbrengst van deze inlevering werd deels gestort aan de Rijksdienst voor sociale zekerheid, namelijk 245,8 miljoen frank in 1981; 474,1 miljoen frank in 1982; 629,1 miljoen frank in 1983; 836,2 miljoen frank in 1984.

Het saldo van de opbrengst, namelijk 902,7 miljoen frank in 1982, 2 009,4 miljoen frank in 1983 en 1 473,3 miljoen frank in 1984, gaf aanleiding tot kredietverminderingen met uitsluiting van elke andere bestedingswijze.

In de vierde plaats is er nog geen evolutie gekomen in de uitvoeringsbesluiten van de wet van 11 juli 1978 die de betrekkingen tussen de krijgsmacht en de vakbonden van het militair personeel regelen. De minister voor Defensie verklaart in de memorie van toelichting heel laconiek dat hij eerst heeft beslist de erkenningsprocedure bepaald door het koninklijk besluit van 5 januari 1982 betreffende de erkenning van de syndicale organisaties van het militair personeel van de land-, de lucht- en de zeemacht en van de medische dienst verder te laten afhandelen, en vervolgens, dat hij zijn departement heeft opgedragen hem tekstvoorstellen voor te leggen die in overeenstemming moeten zijn met het uitvoeringsbesluit van 28 september 1984 betreffende het syndicaal statuut van het overheidspersoneel en rekening houdend met de specificiteit van de krijgsmacht. Deze tekstvoorstellen moeten met de nodige spoed worden uitgewerkt.

Anders gezegd betekent dit dat er nog niets veranderd is en dat dit probleem, zoals zovele andere, op de lange baan wordt geschoven.

In de vijfde plaats is er het probleem van de kapiteins-commandanten. Enerzijds wordt er gezegd dat er een oplossing werd uitgewerkt. Wat echter met de ene hand wordt gegeven, wordt met de andere teruggenomen want verder in de tekst wordt er verklaard dat de ontwerpen van koninklijke besluiten door de minister van deze regering voorgelegd niet in overeenstemming zijn met de socio-economische politiek die momenteel door de regering wordt gevolgd.

In de zesde plaats is er de bedroevende aankooppolitiek van deze regering waarover reeds ettelijke malen werd gesproken. Zo ging een belangrijk deel van de voor 1984 voorziene aankopen niet door, onder andere die voor de HF-radio's, de aëromobiliteit, de zware vrachtwagens en autobussen en de aanvulling op de veldartillerie. Onze vragen in dit verband luiden dan ook:

Ten eerste, hoever staat het met deze aankopen? Gaan zij al dan niet door?

Ten tweede, aangezien de krijgsmacht het klaarblijkelijk al die jaren zonder dit materieel kan stellen, zijn deze aankopen dan echt nodig?

Ten derde, hoever staat het met de compensaties voor onze verschillende landsdelen? In het verslag van de Kamercommissie voor Landsverdediging wordt erover gehandeld, maar aangezien dit dateert van 2 februari en we haast een trimester verder zijn is het waarschijnlijk interessant de evolutie van dit probleem te kunnen volgen.

Tenslotte drukken we onze teleurstelling uit over het uitblijven van het reeds zo lang beloofd handboek Defensie en het witboek. Misschien zal het witboek, dat volgens de minister zal worden beperkt tot een weergave van het defensiebeleid in de concrete politieke verwezenlijkingen van de lopende legislatuur, zowel op het vlak van de Belgische krijgsmacht als op internationaal vlak, gereed komen tegen het einde van deze legislatuur. Alsdan zal het geen beleidsplan meer zijn maar eerder een stenografisch verslag van blunders en laattijdige beslissingen begaan op nationaal vlak en van het getrouw navolgen en achternahinken van onze buitenlandse leenheren op internationaal vlak.

In het licht van al deze overwegingen zal het u niet verwonderen dat wij weinig enthousiast zijn over het beleid en dat wij bijgevolg deze begroting niet zullen goedkeuren. (*Applaus op de socialistische banken.*)

De Voorzitter. — Dames en heren, hiermede zijn wij gekomen aan het einde van onze werkzaamheden van vandaag.

Wij zullen deze bespreking morgennamiddag voortzetten.

Nous poursuivrons cette discussion demain après-midi.

Le Sénat se réunira demain, jeudi 25 avril 1985, à 15 heures.

De Senaat vergadert opnieuw morgen, donderdag 25 april 1985, te 15 uur.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(*La séance est levée à 22 h 05 m.*)

(*De vergadering wordt gesloten te 22 u. 05 m.*)